

ISSN : 2465-5465 (Print)

ISSN : 2730-4213 (Online)

วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง
Buddhism in Mekong Region

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน 2561 Vol.1 No.1 January - June 2018

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มน้ำโขง Buddhism in Mekong Region

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน 2561 Vol.1 No.1 January-June 2018

ISSN : 2465-5465 (Print), ISSN : 2730-4216 (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ที่ปรึกษา

พระธรรมดิลก	ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 9 (ธ)
พระเทพพุทธิมุนี	เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธ)
พระราชูปถัมภ์โกศล, ผศ.ดร	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
พระมหาวิศกดิ์ ชาตสุโก	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตอีสาน
พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, ผศ.ดร	ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน
นายเอกชาตรี สุขแสน	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระครูปลัด สุรวุฒิ จนฺทธมฺโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิรุธ วิโรจน์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาชัชวาลย์ ฐิตคุโณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นายก้องพิพัฒน์ กองคำ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.หอมหวล บัระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

ผศ.ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.วราพร เอราวรรณ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ

รองเลขาธิการ ก.ค.ศ. สำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา

พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาสมบัติ คุณสโก, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศ.ดร.ประยงค์ แสนบูรณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.วิโรจน์ สารรัตน์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.สิทธิพร เกษจ้อย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.บัญชา เกียรติจรุงพันธ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.วิบูล ทาชา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.อภิชาติ เหมือนไธสง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผศ.ศักดิ์พงษ์ โสภาง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายคอมพิวเตอร์และการพิมพ์

นางสาวอรรวรรณ แก้วมาตย์

นางสาวพิกุลทอง อ่อนระสูง

สมาชิกสัมพันธ์

นายสุรศักดิ์ อุดเมืองเพี้ย

นายจ่านงค์ นามมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ และบทความวิจัยทางพระพุทธศาสนา ปรัชญา
สังคมศาสตร์ การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม

2. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ และงานวิจัยพระนักเผยแผ่เขตลุ่มแม่น้ำโขงเป็นเวที
แลกเปลี่ยนเรียนรู้พระพุทธศาสนา

3. เพื่อเป็นเวทีเสนอผลงานบทความวิชาการและบทความวิจัยของนักวิชาการในมหาวิทยาลัยและบุคคลที่จะให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แก่ปัญหาสังคม โดยอาศัยหลักพุทธธรรม

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขงปีนี้ เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ซึ่งมีนักวิจัยและผู้สนใจในการเขียนบทความได้นำบทความเกี่ยวกับการศึกษาศาสนา วัฒนธรรม มาตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่งานวิชาการให้นักการศึกษาได้มาศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำไปต่อยอดของการพัฒนาและการค้นคว้าในด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา สังคมศาสตร์ การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม

บทความวิชาการที่ได้ตีพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นอย่างดี อีกทั้งหนังสือฉบับนี้ยังได้ทำมอบให้กับผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพพระนักเผยแผ่เขตลุ่มน้ำโขง ไทย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม จีน อินโดนีเซีย และศรีลังกา

จึงขอความอนุเคราะห์ท่านผู้ที่ส่งบทความมาตีพิมพ์และเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ศึกษางานวิชาการในครั้งนี้ด้วย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านที่สนใจและได้เขียนบทความวิจัยหรือบทความจะได้ร่วมสร้างพลังแห่งการศึกษาให้กับผู้ที่สนใจอย่างแท้จริง

จึงขออนุโมทนาบุญมาในโอกาสนี้

บรรณาธิการ

สารบัญ

How life and hope association translate the Buddha teachings Into real practice life changing life. Prahkhru Dharmasereynhean Dharmatinno Lorn Loeurm,.....	1
การศึกษาการใช้นิทานอีสปเพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ศราววุฒิ ศิริวิวัฒน์, ภัทรลดา วงษ์โยธา.....	13
"How does Buddhism help build Peace and Happiness in Cambodia thought, local ritual ceremonies, lifestyle, beliefs and tradition?" Venerable Vy Sovechea.....	33
พระพุทธศาสนาเถรวาทกับสุนทรียศาสตร์ นายแสงอาทิตย์ ไทยมิตร.....	37
การบริหารหลักสูตรตามแนวพุทธ สายใจ คำทะเนตร และคณะ.....	50
ย้อนรอยพญานาคถอดเกล้าประวัติศาสตร์นครเขื่องตุง ทรงศักดิ์ พรหมดี.....	64
คำแนะนำสำหรับผู้ประสงค์ส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง.....	80
รูปแบบการจัดพิมพ์บทความ.....	83

How life and hope association translate the Buddha teachings Into real practice life changing life.

Prahkhru Dharmasereynhean Dharmatinno Lorn Loerm,

The executive director of life and hope association
A senior member of Siem Reap city monk

Author for Correspondence: Email: Dharmasereynhean@gmail.com

Abstract

The purpose of research aimed to study the Buddhist status, knowledge, concepts, and philosophy that can make change for life especially positive changed which meant that change from suffered to comfortable, change from bad to good, change from blind to wisdom due to applying the Buddha Teaching (Dharma) into their daily life. Is quantitative by taking some stories of some people who were in Buddha time who effectively taken the benefit and advantaged from right applied the Buddha Teaching and they could release them self from suffering even still in this world another research from stories from current people who effectively applied and they can live in very comfortable life.

In conclusion, so many human beings and living beings have lived with huge suffering which caused by needs, desire, greed, jealousy, anger, selfish, defilements, unwholesome mind and not know how to overcome them, not know what are the real meaning of life, and not know how to live in peaceful and harmonious way. So that, they have always felt sad when something goes wrong or do not meet their perspective or need such as broken heart, losing beloved one, fail in business, got sick, etc.. They cannot be able to accept but reject and feel is should not be like that and leaves their lives in the suffered mood for years. Buddha Teaching is the most important to help to heal people mind to accept the truth of life, the nature of life and the cycle of born of born and die and can live in peaceful, prosperous, and harmonious manner.

Keywords: how, LHA, Buddhism, life, and the sublime state of mind.

Introduction

Nowadays, some countries around the world changed to Buddha Teaching into their lives. Due to the world population, the people who believed and obeyed the Buddhist was recorded around 9% to 10% which equates to 488 million people. According to the demographic analysis report by Peter Harvey 2013 (www.google.org/Wikipedie). If we go deep inside these numbers we will see that there is not all in these numbers are totally capable to take the advantaged from studying and applying the Buddha Teaching but very a little of them are able to gain the real test of applying the Buddha Teaching into their lives. And something we got some questions from people about the current behavior of Buddhist of committing the violence, revenge, corruption, killing, chatting, and others. They asked that why Buddhist people do like that? They used to hear that Buddhism is nonviolence, Buddhism is about loving-kindness and compassion so why? Anyway, some people left Buddhism because they have not gained any result from their wholesome actions and they felt Buddhism is not reasonable, logistical or not helpful religion.

Turn to Cambodia society, according to the national population officially recorded ninety five percent (95%) of total population are Buddhism. So Buddhist devotees are the majority in Cambodia and even though, Buddhism has mentioned in our Constitution Law but if we ask how many people of Cambodia have giant the real meaning the Buddha Teachings? Rightly applied in their daily movements? Lived in the harmoniously and peacefully? We will find out that there are not so many. On the other hand, our Buddhism has been listed in National Constitution Law as the "Religion of State" (Cambodian Constitution Law Ch-III article 43) but due to the history we have seen that this country seems very long lasted by civil wars, violence, and killing each other that is not fit the Buddhist Concepts or Philosophy about peace, solitary, and compassion. Many people are cruel and mean especially youth, businessmen, politicians, and the riches they seem not think about applying the morality, ethical, and Buddha Teaching into their life that is the cause of so many bad things continuously happen in our poor country without an ended such as the Pol Pot regime, the unforgettable history for Khmer People.

This suffering has made us aware that because the absence of the right applying the Buddha teachings or lack of the capacity to be right understood the Buddha teachings and apply in the right way, On the other hand, they feel Buddhism is useless and unhelpful for them so, they do not care about how to apply. The loving kindness, compassion, sharing culture, and enjoyment are going so far and violence, hatred, angeriness, selfish, jealousy, and others come to replace in the society.

Thus this research is going to find out "how LHA translates the Buddha Teachings into Real Practice to change the life" of many children, women, and poor families in various communities of Siem Reap Province, Cambodia by taking the Buddha Teaching based on "The Four Sublime State of Mind" into the real practice to share to the people in and outside Cambodia to learn and take as an example or to be a role model for applying into their own societies for making greater changes. through LHA Services based on Buddha

Objectives of research

1. To find out how to apply the Dharma into current movements of life effectively.
2. To explore the role model of people who met the greater changes in life Teachings (Dharma) guidance.
3. To promote the awareness of Buddha Teachings (Dharma) more and more into the daily interaction of the people in the society.
4. To show how LHA can apply the Buddha Teachings into real practice for helping others to step out from ignorance, poverty, and suffering.

Scope of research

Take an action only in LHA and Projects by interviewing some Office staff. Project Managers, and some Beneficiaries

Definition of term used in research

1. HOW refers to the way to do. It means that the way to apply the Buddha Teaching (Dharma) into their practical life or action, speech, and thought.

2. LHA is the name of Association. It stands for Life and Hope Association

3. BUDDHA Teaching refers to all Buddha's discoveries, teachings, concept, rules, principles, regulations, and philosophies which called Dharma.

4. CHANGE refers to the procedures of transforming from one to another condition example from bad to good, from sad to happy, from suffering to harmony etc.

5. Real Practice refer to applying into daily life or daily movements of people from day to day.

6. LIFE refers to the period of living time or from the period from born to death.

7. The Four Sublime State of Mind refers to the name of the Buddha's teaching which there are factors such as Loving Kindness or Good Will, Compassion, Sympathetic Joy, and Equanimity or Even- mindedness.

Research Method

This is Qualitative research involved two types of study namely, documentary research and field research, with the target group and research methodology as follows:

1 . Primary Data through interview face to face, phone, questionnaire, and observation with the target persons.

2 . Secondary Data which from Books, Tipitaka, Dharmapada, Scripture, Website, Internet, Social Media, Journal, and other related.

Results

Life and Hope Association was established on May 15, 2005, by monks in Wat Damnak and friends. It has strongly committed to breaking the cycle of poverty by providing Compassionate and Loving Kindness Care and Educational Opportunities to vulnerable children and at-risk young women, We believe in Buddha's teaching that "All sufferings are rooted in ignorance." If we want to end the suffering we have to break the cycle of ignorance. LHA is committed to implementing the Buddha's teaching in real life in a process that is also transparent and accountable. The monk at Wat Damnak views the work of LHA as the practical

implementation of the Dharma in a manner that proposes gender equity and social justice by improving the lives of disadvantaged people.

Vision: We envision a fair and equitable society built on compassion and loving-kindness and offering education for all. **Mission:** Our mission is to improve the quality of lives of those most in need by providing compassionate care and education opportunities to poor and vulnerable children and to disadvantaged young women.

Strategy Goal: Our goal is to develop a successful model of change through the Buddhist Wats in Cambodia that offers society's most disadvantaged people a significantly improved LIFE AND HOPE for a better future and then to replicate this model in other Wats to bring a transformational change to society.

Projects: There are 7 Projects: 1) Sustainable Community Projects (SCP) The monks of LHA enter into a social contract with poor families with children, where LHA provides basic support to the poor families in exchange for their promise to send their children to school instead of using them as source of income. In addition, LHA provides school uniforms and supplies. LHA also provides microloan with low interest to improve the future economic well-being of families. 2) Foreign Language School (FLS) offers English classes at low or no cost to enable young people, often from the countryside, the chance at better job opportunities. It was already transferred to the Wat. 3) Children Development Village (CDV) provides comfortable caring and smiling home with access to a good education for orphans and vulnerable children. 4) Park Hyatt Siem Reap & LHA Sewing School (STS) provides vocational training to disadvantaged young women to improve their quality of life, reduce the discrimination, and empower their futures. 5) Angkor Thom Junior High School. It is the school that provides general education in secondary levels which from grade seven to grade nine and run by the government but established and funded by LHA 6) Program Advancing Girls Education-(PAGE) provides secure living and educational opportunities to the girls who come from remote rural areas without access to high school. These young women are afforded the chance for a real education and the ability to determine their own futures. 7) Buddhism in Social Program (BSP) aims to translate the Buddha's teaching (Dharma) to the daily life of families, communities, and Cambodian society by empowering the ability of monks and Wats in lives

of social service. BSP provides a scholarship to young monks, have monks build peace house for disadvantaged families, conduct leadership training for Wat leaders, broadcasts as an educational radio show, and provide emergency relief programs.

The stories of changes

1. Miss. Hab Ratha

Miss. Hab Ratha is 23 years old and from Somrong Year Village, Somrong Year Commune, Pouk District, Siem Reap Province, Cambodia. She lived with the grandmother and grandfather because her mother died when she was a baby and her father got a new wife and went away to live in another village that was so far from her village. She dropped out school when she was in grade 3 because the poverty and her grandma and grandpa were so old that cannot find out the money for supporting the family and her education. She was very challenged in her young life because she needed to do the work to support her life and grandma grandpa. She was elected to attend the vocational training program on Sewing Skill of Hotel De Lapex of Life and Hope Association in 2009 (2009-2010) of the 6th promotion which provided 40 lessons of how to make clothes included English, Khmer, Morality, and small business training teaching. For ten months. She was an outstanding student in the class and study hard included good behaved and friendly as well. After graduated from Sewing School, she worked as an employee in our social business for three years that could earn from \$ US150 to \$ US200 per month after that from 2013 -2015 she moved to work as staff at Mitsou Shop which runs by foreign women. There she could earn \$ US180 per month and after the Mitsou Shop closed, she started her own business due to the skill that got from Sewing School and

Mitsou Shop. Now she can make at least \$ US 400 per month. Her life is totally changed because of the compassionate support of LHA. "Sewing School of LHA is the best place (center) for lower education girls to make different for my life, I am very grateful and appreciated in what LHA has done for helping women and girls". Ms. Ratha.

2. Land Leen, CDV's girl

Miss. Len Leen is 15 years old from the poorest family in Prasat Bakong District, Siem Reap Province. She was selected to stay in Children Development Village in 2010. "My parents left home for work and never come back again. I did not go to school for years because I had to look after my younger brother and youngest sister. We stayed with grandma, she couldn't afford to support us to go to school." Ms. Leen.

After LHA knew about her family from the village head, we came to visit and recruited her and her younger brother to live and study at CDV in 2012. Now she is 14 years old and studies grade 4 of primary school. She is one of the very excellent students who love to learn and study very hard. As she always receives the first outstanding student award from the school since she was a grade 2. She also receives daily extra courses at CDV that teaches English, Khmer and Math to all children after back from school.

"I am very happy to live here, I can have more opportunities to study than at my home. Here they provide me everything and after I finish high school I want to continue my education at the university because I want to be a doctor." Ms. Leen.

3. Yun Nhoerm, page's student

Ms. Yun Nhoerm is 24 years old from the rural and remote area of Srey Snom District, Siem Reap Province closed to the border between Khmer and Thai. His family is big and poor. She could not effort to junior high and high school levels because of poverty. She was recruited to be a Page student in 2007 to continue her education. She finished high school in 2012. After finished high school, she moved up to University through Page scholarship and she graduated her Bachelor Degree in Accounting Major at Build Bright University in 2015. Now, she has been worked as Accountant in Micro Finance in Siem Reap Province proper wages.

"I am very grateful to Page and LHA for providing me the great opportunity and support to access to me got a good education for improving my life. Actually, I had no dream about finished high and I thought that the certificate of high school is my great school but also graduated my bachelor degree through LHA's scholarship program especially pleasure but now, I not only finished high Page." Ms. Nhoerm.

4. Ven. Sok Rem , BSP's Scholarship monk

Ven. Sok Rem was from Prasat Bakong District, Siem Reap Province. He has been a monk since 2009. After, being a monk he started his education through Bddhika School System (Pali School) and moved from the District to the town for his secondary and high school levels. From primary to high school is free but after finished high school, he could not

go to University because there was no money for University Fee. Through Higher Education Scholarship of Buddhism in Society Program of LHA, he was hopefully graduated his Bachelor Degree in English Letterecture Major at Build Bright University and now he is in Master Degree of Education.

"I am personally aware that education is very important in self-developing and society. In so doing, I have been always struggled to pursue higher education since I was a high school student. But after I graduated in 2010, I lost my hope and dream when I could not afford the fee to attend the university until I received the scholarship that supported by Seal of Love Charitable Foundation in Hong Kong in 2012 from LHA. I am very happy to have this great educational opportunity through scholarship. I am really grateful to SOLCF's help. Without this great support, my dream never comes true."Ven. Sok Rem.

5. Ta Chan's family, receiving The Peace House Building

They live in a very small and old house made of palm leaves with eight people in Kompong Village, Ornlog Somnor Commune, Chikreng District, Siem Reap Province. One their youngest daughter has a heart leak since she was born but her parents cannot afford to send her to the hospital. To help this family, we conducted emergency fundraising to get some minimum of money and sent her for the health check-up at the hospital in Siem Reap and she got well operation an operation. During this, we also built a new house for them. This house will be the fundamental property for the family to move forward and better accommodation for their children. "We are very happy and lucky now. Due to the support of LHA of bringing our daughter to the hospital, got well operation, and building a very nice and good peace house for us. We are really thankful and appreciated LHA for the important and meaningful help." Mr. Chan.

Discussion

Due to the interview result from staff and beneficiaries of LHA and Projects of LHA. I found out that there are three significant ways that LHA take the Buddha Teaching into practice and help others to end up or break the cycle of ignorance and poverty and then meet the greater changes in life:

1. LHA started its charitable services based on applying the two elements of the four sublime states of Mind are LOVING-KINDNESS AND COMPASSION which the teaching of the Buddha to be core value of creating and providing charitable services to serve the people who are in need in the communities especially, for women and children who are at risk to improve the quality of life through educational opportunities.

2. The way how to translate the Buddha Teachings into the real practice of LHA included EDUCATION meant that in order to make sure that the process of translation is right and effective, LHA has not uses only LOVING-KINDNESS NAD COMPASSION but also use them with EDUCATION because LHA does believe that EDUCATION is the most POWERFUL FORCE to create the positive and effective CHANGES and IMPACTS in life.

3. To build the positive changes, besides the LOVING-KINDNESS, COMPASSION and EDUCATION, LHA also used HOPE. Based on the video on the LHA's website, the founder said that LHA has created the equation that LIFE + HOPE = CHANGE and LIFE +

4. HOPE + EDUCATION GREATER CHANGE which means that hope % 3 D is a started point of change but if HOPE coming up with EDUCATION, It reasonably makes the greater changes in life. With these three ways, LHA can translate the Buddha Teachings into real practice for helping and serving so many lives in many communities of Siem Reap Province to meet the greater changes in life especially, to break the cycle of ignorance and poverty by creating social and charitable services based on Buddhist Philosophy (Knowledge, concepts, and principles) more importantly focus on women and children who are at risk.

Conclusion

Based on the results and the discussion above I am pleased to make the conclusion that the ability to translate the Buddha Teachings into real practice in the daily movements of human beings is truly and effectively made the greater changed in which provided the multi happiness and peace to all over the world but it is still the question for many people around the world. Therefore, we try applying what we have learned and understood so that we can create the very positive impacts on our lives and society like LHA has done. Due to what LHA has done, thousand lives of children, girls, and families who are behind have the opportunities to have the comfortable and secured living, good education, and better family economic and come up from cycle of ignorance and poverty.

Turn to my personal suggestion is that all people around the world should take some time to learn the Dharma (Buddha Teachings) to make sense clearly about "right understanding" on the Buddha Teachings and then try applying them in the daily movements of your life. I do believe that your life will totally change and something good such as happiness, peace, prosperity, harmonization, solidarity, and joyfulness will come into your life and it will be effected to the families, the communities, the countries, and the world.

References

- Tipitaka Team K. (1 1 1 0). Khmer Tipitaka (Khmer Scriputre). Sotontaka Khutakanikaya Part 5 7 , Buddhist Constitutional Center, Phnom Penh Capital.
- Ven. SIRIDHAMMA Thera K.(1983) , The Life Of The Buddha Part One & Part Two Kurla Lumpur Malaysia.
- National Assembly, K.(1 9 9 3) , Institution of Kingdom of Cambodia, Phnom Penh, Kingdom of Cambodia.
- Phra Sunthorn Plamintr, PH.D K.(1 9 9 9) , Basic Buddhism Course, Buddhadhamma Meditation Center, Taipei, Taiwan.
- Ven. Yong Sophat, K.(2010) , The Histories of Buddhasavaka, Kathode, Battambang Province, Cambodia.
- Annual Reports of Life and Hope Association, 2015, 2016, 2017, Siem Reap An- gkor, Cambodia.
- Newsletter of Life and Hope Association, 2015, 2016, 2017 Siem Reap Angkor, Cambodia.

Leaflet of Life and Hope Association, 2015, Siem Reap Angkor, Cambodia.

Handbook of Life and Hope Association 2017, Siem Reap Angkor, Cambodia.

Annual Plans of the projects of Life and Hope Association, 2015, 2016, 2017, Siem Reap Angkor, Cambodia.

www.5000years.org

www.google.com/Wikipedia.

www.4shared.com

การศึกษาการใช้นิทานอีสปเพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

THE STUDY ON USING E-SOP TO DEVELOP ENGLISH READING

FOR COMPREHENSION

ศราวุฒิ ศิริวัฒน์¹, ภัทรลดา วงษ์โยธา²

Sarawut Siriwat¹, Patlada Wongyotha²

¹นักวิชาการอิสระ

²อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: Email: sarawut@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ และศึกษาเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขามแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 31 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป แบบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป การดำเนินการทดลองใช้ระยะเวลา 10 สัปดาห์ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 20 ชั่วโมง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนเท่ากับ 5.84 คิดเป็นร้อยละ 29.19 และหลังเรียนเท่ากับ 16.10 คิดเป็นร้อยละ 80.48 ซึ่งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

พบว่าความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้นิทานอีสปหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : การสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้นิทานอีสป, การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, เจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป

ABSTRACT

The purposes of this study were to study and compare English reading ability using E-sop of Mathayomsuksa 3 students before and after the instruction, and to study students' attitude towards teaching English reading comprehension using E-sop. The sample consisted of 31 students of Mattayomsuksa 3 at Khamkeannakorn School, Khonkaen Province, in the first semester of the academic year 2017. They were selected by purposive selection. The design of this research was a one group pretest-posttest design. The research instruments included 10 lesson plans, an English reading ability test, and an attitude questionnaire. The findings were as follows;

1. The students' pretest and posttest mean scores on English reading ability were 5.84 or 29.19 percent and 16.10 or 80.48 percent respectively. The posttest score was higher than the criteria of 70 percent and it was significantly higher than that of the pretest.

2. The students' attitude towards teaching English reading comprehension using E-sop was at a very good level.

Keywords: English reading through E-sop, Reading for comprehension, the attitudes

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษมีบทบาทต่อประเทศไทยและทุก ๆ ชาติทั่วโลกเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีผู้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด ภาษาหนึ่งของโลกและเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษากลางที่หลายประเทศในโลกใช้ในการติดต่อสื่อสารทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา เป็นต้น (ประยงค์ กลั่นฤทธิ์, 2556: คำนำ) นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 3) ได้ให้ความสำคัญของภาษาอังกฤษว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม และวิถีทัศน์ของชุมชนโลก ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วมกลุ่มประเทศสมาชิก สมาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นอย่างมากต่อการติดต่อสื่อสารในด้านต่างๆ เช่น ด้านการคมนาคม การค้าขายระหว่างประเทศ และจะทำให้เกิดการแข่งขันด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557 : 1) ได้ให้แนวคิดสอดคล้องกันว่า การใช้ภาษาอังกฤษนั้น เป็นเครื่องมือเข้าถึงองค์ความรู้และการก้าวทันโลก รวมถึงการพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้วย เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้น แต่เรียนภาษาเพื่อให้นำไปเป็นเครื่องมือสื่อสารได้ ดังนั้นการเรียนภาษาที่ดี ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนทักษะการใช้ภาษา 4 ทักษะคือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มากที่สุด

ในทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ การอ่านถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญ ดังที่ กูดแมน(Goodman, 1970 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการอ่านเป็นเครื่องมือหรือสื่อที่ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางสมองหรือมีพัฒนาการด้านความคิด เนื่องจากการอ่านเป็นกระบวนการในการหาความหมายจากบทอ่าน ผู้อ่านต้องรู้กระบวนการในการทำความเข้าใจกับสิ่งที่ตนอ่าน ซึ่งการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องคิดอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ มณีรัตน์ สุโขชิตรัตน์ (2548) กล่าวว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของ

มนุษย์ การอ่านช่วยให้เราได้คำตอบปัญหาที่เราต้องการแก้ไข การอ่านช่วยให้สามารถเพิ่มพูนสติปัญญาและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและช่วยให้ได้รับประสบการณ์ความรู้ ความคิด จินตนาการ เนื่องจากแหล่งความรู้ที่เราสามารถค้นคว้าด้วยตัวเองมักเป็นหนังสือ สื่อจากแหล่งสืบค้นต่างๆ ก็ต้องอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจทั้งนั้น ผู้ที่มีทักษะทางการอ่านที่ดีย่อมมีโอกาสมากกว่าผู้ที่มีความสามารถทางการอ่านน้อย นอกจากนี้ ริเวอร์ส (Rivers, 1981 : 260) ยังได้กล่าวถึงทักษะการอ่านว่า เมื่อผู้เรียนคนใดได้พัฒนาทักษะการอ่านของตนเองได้แล้ว ทักษะนี้ก็จะคงอยู่กับตัวผู้เรียนตลอดไป และจะช่วยทำให้ความสามารถที่จะเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเองได้ และ วอลเลซ (Wallace, 1992 : 4-5) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านป้ายเตือนต่างๆ การอ่านเพื่อเข้าใจสารว่า หากทำหรือไม่ทำสิ่งใดจะเกิดผลอย่างไร นอกจากนี้การอ่านยังเป็นแหล่งความรู้และให้ความเพลิดเพลินได้อีกด้วย

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้สอนพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีปัญหาด้านการอ่าน เนื่องจากนักเรียนอ่านคำศัพท์ สำนวน หรือ ประโยคไม่ถูกต้องและสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ไม่ได้ ไม่สอดคล้องกับแนวทางที่ผู้สอนตั้งเป้าหมายไว้ หรืออ่านข้อความแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการนำนิทานอีสปมาพัฒนาความสามารถการอ่านของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพในการอ่านสูงขึ้น และรู้คุณค่าของการเรียนภาษาอังกฤษสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าและในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปจากรายงานผลการสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขามแก่นนคร ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2559 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 27.98 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 37.46, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 24.99, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย 45.12, กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 46.75 และจากการทดสอบวิชาภาษาอังกฤษในชั้นเรียนพบว่าความสามารถด้านการอ่านต่ำ เนื่องจากวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกฝนอย่าง

ต่อเนื่อง ทั้งเป็นภาษาที่สองที่ไม่ค่อยมีโอกาสได้ใช้ในชีวิตประจำวันเพราะสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยรวมไปถึงครูผู้สอนที่ยังใช้วิธีการสอนนักเรียนแบบเก่าๆ จึงทำให้ผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ (โรงเรียนขามแก่นนคร, 2559: 05)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านที่นำนิทานมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านนั้น จากงานวิจัยของ อรชร วงศ์ษา (2548) อุมาพร ทองเสมอ (2548) อมรลักษณ์ สัพโพ (2550) วิชราภรณ์ แสงพันธ์ (2553) และวาสนา บุญเชียงมา (2555) พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่นำนิทานมาใช้ในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนิทานมีโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อนทำให้นักเรียนอ่านและเข้าใจได้รวดเร็วอีกทั้งเนื้อหาในนิทานมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับโครงสร้างความรู้เดิมของนักเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนได้เป็นอย่างดี และการเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ บีที (Beaty, 1994: 4) กล่าวว่า นิทานนั้นทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน ตระหนักถึงบทบาทของตนเองขณะที่อ่านและมีความคิดสร้างสรรค์ สตอกเดล (Stockdale, 1995: 22) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการนำนิทานมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาที่สองช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับการเรียนภาษาแม่ พร้อมทั้งช่วยตอบสนองวิธีการเรียนรู้ตรงของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้นิทานสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งคือ ต้องทราบองค์ประกอบของนิทาน เสาวนีย์ กลับส่ง (2547: 21) อธิบายถึงการประเมินนิทานต้องดูองค์ประกอบดังนี้ โครงเรื่อง (Plot) ความขัดแย้ง (Conflict) ลักษณะตัวละคร (Characterization) ฉาก (Setting) แก่นเรื่อง (Theme) รูปแบบ (Style) นอกจากนี้ ปีเตอร์เซน (Petersen, 1995: 2-5) ได้เสนอขั้นตอนในการนำนิทานมาใช้ในการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ขั้นติดตามผล (Follow-up Activities)

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนา

ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนจากการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยผู้วิจัยต้องการศึกษาว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป จะสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ และนักเรียนมีเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป อยู่ในระดับใด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ได้คะแนนหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 70
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป มีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนขามแก่นนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 25 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 31 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน ขามแก่นนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตำบลศิลา อำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 31 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection)

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One group Pretest-posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 114-115)

T₁ X T₂

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะดังนี้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ นิทานอีสป ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผนๆ ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง

1.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ เข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ก่อนเรียนและหลังเรียนจำนวน 1 ฉบับ มีข้อคำถาม 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบ 4 ตัวเลือก คะแนน 20 คะแนน

1.3 แบบวัดเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ นิทานอีสป เป็นการวัดประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับความคิดเห็น ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งเป็น ข้อความเชิงบวกและลบ จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยมีขั้นตอนเก็บข้อมูลดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียน เกี่ยวกับวิธีการเรียน บทบาทของนักเรียน เป้าหมายของการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล

2. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกันกับก่อนเรียน

4. ผู้วิจัยดำเนินการวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ด้วยแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อคำถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ของนักเรียน และคะแนนแบบวัดเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ก่อนเรียนและหลังเรียน

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเจตคติต่อการการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐานใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าดัชนีความสอดคล้องของจุดประสงค์ (IOC)

2.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples) ใช้วิธีคำนวณจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้นิทานอีสป ดังปรากฏในตารางที่ 1

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน	
	(คะแนนเต็ม 30)		(คะแนนเต็ม 30)	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
1	2	10.00	12	60.00
2	2	10.00	14	70.00
3	5	25.00	15	75.00
4	4	20.00	14	70.00
5	5	25.00	12	60.00
6	12	20.00	13	65.00
7	4	25.00	13	65.00

8	9	60.00	20	100.00
9	2	20.00	16	80.00
10	3	45.00	19	95.00
11	5	10.00	15	75.00
12	9	15.00	14	70.00
13	10	25.00	15	75.00
14	8	45.00	18	90.00
15	7	50.00	20	100.00
16	7	40.00	20	100.00
17	6	35.00	18	90.00
18	5	35.00	15	75.00
19	6	30.00	15	75.00
20	5	25.00	14	70.00
21	6	30.00	15	75.00
22	5	25.00	13	65.00
23	4	20.00	12	60.00
24	6	30.00	17	85.00
25	8	40.00	18	90.00
26	7	35.00	19	95.00
27	5	25.00	18	90.00
28	6	30.00	18	90.00
29	5	25.00	19	95.00
30	7	35.00	19	95.00
31	8	40.00	19	95.00
<hr/>				
$\bar{X}$	5.84	29.19	16.10	80.48
S.D.	2.35		2.65	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้

นิทานอีสปจำนวน 31 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 5.84 คิดเป็นร้อยละ 29.19 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.10 คิดเป็นร้อยละ 80.48

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

หลังการทดลอง ผู้วิจัยได้หาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสอนอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบที (One sample t-test) ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 2 ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 2

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดที่ร้อยละ 70	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t
หลังเรียน	20	14.00	16.10	2.65	32.27**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่าคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 31 คนมีค่าเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 14.00 หรือร้อยละ 16.10 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปของนักเรียนชั้นผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองและนำมาคำนวณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 3

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
หลังเรียน	31	16.10	2.65	4.40

*ที่ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป พบว่า หลังจากให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป นักเรียนมีคะแนนเจตคติเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 แสดงว่านักเรียนมีเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปอยู่ในระดับดีมาก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ก่อนเรียนและหลังเรียน และคะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนเท่ากับ 5.84 คิดเป็นร้อยละ 29.19 และหลังเรียนเท่ากับ 16.10 คิดเป็นร้อยละ 80.48 เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

2. นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปอยู่ในระดับดีมาก

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและ

หลังเรียน และศึกษาเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขามแก่นนคร จากผลการศึกษสามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนโดยนิทานอีสป ก่อนเรียนและหลังเรียน จากผลการทดลองในครั้งนี้พบว่านักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 5.84 คิดเป็นร้อยละ 29.19 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.10 คิดเป็นร้อยละ 80.48 จะเห็นได้ว่าคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 โดยจากคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนจะเห็นได้ว่า ความรู้พื้นฐานด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างก่อนทำการวิจัยอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนจำนวน 31 คนขาดความรู้ด้านคำศัพท์ ด้านโครงสร้างประโยค การอ่านออกเสียงที่ผิด ไม่รู้ความหมายของคำศัพท์ ขาดความมั่นใจในการอ่าน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากที่นักเรียนได้เรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปแล้วทำให้นักเรียนสามารถอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก

ประการแรก การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ช่วยพัฒนาการอ่านได้ดีเพราะการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป เป็นการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เห็นได้จากเทคนิควิธีปฏิบัติในการสอนคือก่อนนำเข้าสู่การอ่าน (Pre-reading) การที่ผู้เรียนจะอ่านสารได้อย่างเข้าใจควรต้องมีข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับสารที่จะได้อ่าน โดยครูผู้สอนอาจใช้กิจกรรมนำให้ผู้เรียนได้มีข้อมูลบางส่วนเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในบริบทก่อนเริ่มต้นอ่านสารที่กำหนดให้ โดยทั่วไป มี 2 ขั้นตอน คือขั้น Personalization เป็นขั้นสนทนา โต้ตอบระหว่างครู กับผู้เรียน หรือ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อทบทวนความรู้เดิมและเตรียมรับความรู้ใหม่จากการอ่าน ขั้น Predicting เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนคาดเดาเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน โดยอาจใช้รูปภาพ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะได้อ่าน แล้วนำเสนอสนทนา หรือ อภิปราย

หรือ หาคำตอบเกี่ยวกับภาพนั้นๆ หรือ อาจฝึกกิจกรรมที่เกี่ยวกับคำศัพท์ เช่น ชีดเส้นใต้ หรือวงกลมล้อมรอบคำศัพท์ในสารที่อ่าน หรือ อ่านคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่จะได้อ่าน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบแนวทางว่าจะได้อ่านสารเกี่ยวกับเรื่องใด เป็นการเตรียมตัวล่วงหน้าเกี่ยวกับข้อมูลประกอบการอ่าน และค้นหาคำตอบที่จะได้จากการอ่านสารนั้นๆ หรือ ทบทวนคำศัพท์จากความรู้เดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะปรากฏในสารที่จะได้อ่าน โดยอาจใช้วิธีบอกความหมาย หรือทำแบบฝึกหัดเติมคำ ฯลฯ หลังจากนั้นครูก็ให้นักเรียนทำกิจกรรมระหว่างการอ่าน หรือ กิจกรรมขณะที่สอนอ่าน (While-reading) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในขณะที่อ่านสารนั้น กิจกรรมนี้มิใช่การทดสอบการอ่าน แต่เป็นการ “ฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ” กิจกรรมสุดท้ายคือกิจกรรมหลังการอ่าน (Post-reading) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาในลักษณะทักษะสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากการอ่าน ทั้งการฟัง การพูดและการเขียน ภายหลังจากที่ได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการอ่านแล้ว โดยฝึกการแข่งขันเกี่ยวกับคำศัพท์ สำนวน ไวยากรณ์ จากเรื่องที่ได้อ่าน เป็นการตรวจสอบทบทวนความรู้ ความถูกต้องของคำศัพท์ สำนวน โครงสร้างไวยากรณ์ ผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องแล้วช่วยกันหาคำตอบ

ประการที่สอง ขั้นตอนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ช่วยให้ นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ทั้งช่วยพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เห็นได้จากการขั้นตอนการสอนอ่านที่ชัดเจน ครูให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงความคิดเห็น เมื่อนักเรียนอยากแสดงความสามารถ คิดสร้างสรรค์ ครูจะคอยให้คำแนะนำในช่วงเวลานั้น เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อันเนื่องจากการอ่าน อ่านให้เกิดความสนุกพร้อมรับความรู้ควบคู่กันไป และเป็นการฝึกให้นักเรียนสามารถแยกแยะตัวละครว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไรหรือการอ่านสรุปจับใจความสำคัญได้ หรือประเมินได้ว่า นิทานในเรื่องนี้สอนอะไร สามารถเดาความเกี่ยวกับเรื่องราวที่อ่านมาแล้วได้ว่ามีเนื้อหาแบบใด เป็นเรื่องแบบไหน สามารถสรุปสิ่งที่ได้อ่านได้ ดังนั้น ผู้อ่านต้องมีความพร้อมในการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมทางด้านร่างกาย ความพร้อมทางสมอง ความพร้อมทางด้านสังคม ความพร้อมทางอารมณ์ ความพร้อมทางภาษาและคำพูดและความ

พร้อมทางด้านประสบการณ์ การรู้เชิงภาษา โครงสร้างของเนื้อความ เข้าใจความหมายของคำ เข้าใจประโยค และเข้าใจเนื้อหาทั้งหมด

2. การศึกษาเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 สาเหตุที่คะแนนเฉลี่ยเจตคติอยู่ในระดับดีมากนี้ เนื่องจากกิจกรรมการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป มีการจัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจในคำศัพท์ การอ่านเนื้อเรื่อง และเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของ จากการเล่นทางภาษามาใช้และการสาธิตการอ่านภาษาอังกฤษของครูประกอบท่าทางขณะเล่านิทานได้สร้างความน่าสนใจและช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน นอกจากนี้ในระหว่างการฝึกอ่านครูได้กำหนดบทบาทให้นักเรียนได้แสดงท่าทางประกอบการอ่าน ซึ่งในระหว่างการฝึกอ่านจากบทอ่านนี้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและคอยช่วยเหลือกันอยู่เสมอทำให้นักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กิจกรรมแสดงท่าทางประกอบการอ่านเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากจึงทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนาน ตื่นเต้น และท้าทายนักเรียนมีความสุขในการร่วมกิจกรรมและยังทำให้นักเรียนเกิดจินตนาการที่ดีอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสตอกเดล (Stockdale, 1995: 22) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการนำนิทานมาใช้ในการเรียนภาษาที่สองช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ เช่นเดียวกับการเรียนภาษาแม่พร้อมทั้งช่วยตอบสนองวิธีการเรียนรู้ตรงของผู้เรียน เช่น การสอนภาษาอังกฤษในประเทศญี่ปุ่น คามาชิยา และคราเชน (Krashen, 1981: 16) ที่ได้กล่าวถึงเจตคติกับการเรียนรู้ภาษาที่สองไว้ว่า แรงจูงใจและเจตคติเป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะใช้ภาษาสื่อสารและต้องการนำภาษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับไคลน์ (Klein, 1990: 17-38) ที่ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ภาษาที่สอง การที่ผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จได้เกิดจากการที่มีเจตคติที่ดีต่อภาษาที่สอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 137) ที่ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งที่จะสามารถช่วยเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลเมื่ออยู่ในสภาวะต่างๆ ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของบุคคลให้มีความสมบูรณ์ จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า เจตคติมี

ความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพราะเมื่อมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน เจตคติช่วยกระตุ้นให้นักเรียนต้องการใช้ภาษา และเจตคติที่ดีสามารถช่วยให้นักเรียนนำการเรียนรู้ไปสู่ความสำเร็จและมีความพยายามที่จะเรียนเพิ่มมากขึ้นจากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่า การที่นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาความสามารถด้านการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยนิทานอีสป ช่วยให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน ดังนั้นในการพัฒนาความสามารถด้านการสอนอ่านภาษาอังกฤษครูควรนำเนื้อหาที่ง่ายแก่การเข้าใจไปให้นักเรียนได้ฝึกอ่านและเป็นเนื้อหาที่มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเนื้อหานั้นต้องแฝงด้วยข้อคิด คุณธรรม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและให้นักเรียนสามารถเดาความหมาย แปลความ วิเคราะห์และตอบคำถามจากเรื่องที่ได้

1.2 จากการวิจัยพบว่าสื่อการสอนเช่น บัตรคำ บัตรภาพ บทอ่าน มีส่วนให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นครูควรจัดเตรียมสื่อการสอนให้สอดคล้องตามเนื้อหาและเหมาะสมกับทักษะของนักเรียน

1.3 ผู้สอนควรศึกษารายละเอียดแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล การสร้างแบบพัฒนาความสามารถด้านการอ่านที่ถูกต้องและน่าสนใจเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการฝึก ถ้าใช้เวลามากเกินไป นักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย แต่ถ้าใช้น้อยเกินไปจะทำให้เรียนไม่เกิดการพัฒนาในการอ่าน

1.5 ควรมีการพัฒนาการอ่านสำหรับนักเรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งอาจจะบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ในการพัฒนาความสามารถการอ่านชนิดอื่นๆ เช่น การอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ การอ่านเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.2 นำรูปแบบการพัฒนาความสามารถด้านการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปไปปรับใช้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น นำไปใช้บูรณาการการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป

2.3 ควรวิจัยเปรียบเทียบความสามารถด้านการสื่อสารทางภาษาของนักเรียนที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการกับรูปแบบวิธีสอนแบบอื่นๆ เพื่อค้นหาวิธีสอนใหม่ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน ให้มีประสิทธิภาพ มาใช้สอนนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2546). **มาตรฐานสู่ความสำเร็จ หลักสูตรการประเมินผลและแผนการปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กฤษภิน ยอดคำตัน. (2556) **การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์จากวารสารหนังสือพิมพ์**. ภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาณจน. (2544). **จิตวิทยาการอ่าน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2545). **เทคนิคการอ่าน (Reading Teachniques)**. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- บุญชม ศรีสุขสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5**. กรุงเทพฯ: สุวีริยา ศาสตร์.
- ประกิจ รัตนสุวรรณ. (2545). **การวัดและประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประคอง นิมมานเหมินทร์. **นิทานพื้นบ้านในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประยงค์ กลั่นฤทธิ์. (2556). **การสอนภาษาอังกฤษ: คู่มือการสอนภาษาอังกฤษในบริบทเป็นภาษาต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ : ส่งเสริมวิชาการ.
- ปริญญา อึ้งสกุล. (2545). **การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2546). **การส่งเสริมการอ่าน**. ชลบุรี : ชลบุรีการพิมพ์.
- มนีรัตน์ สุโขติรัตน์. **การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหาร.
- มนวิภา เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (2545). **การพัฒนาบทเรียนนิทานเพิ่มความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย**. ศึกษาศาสนบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537 : 253). **คู่มือนักศึกษา ปีการศึกษา 2537**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แมนมาส ขวลิต. (2548) **หนังสือเด็ก**. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- โรงเรียนขามแก่นนคร. (2559). **ขอนแก่น. รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษปีการศึกษา 2559**. งานวิชาการโรงเรียนฯ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2551). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศูนย์ ส่งเสริมวิชาการ.

- _____ . (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์นการสอน.
- วนิษา เทียมเมฆ. (2555). **นิทาน 2 ภาษา Thai-English**. กรุงเทพฯ: พีเอ็นเอ็น กรุ๊ป.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2539). การเล่านิทาน. กรุงเทพฯ : ต้ออ้อ แกรมมี่.
- วิชราภรณ์ แสงพันธ์. (2553). **การพัฒนากิจกรรมการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- วิชราภรณ์ แสงพันธ์. (2553). **การพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2543). **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือวิจัย**. นนทบุรี.
- สุมิตรา อังวัฒน์กุล. (2545). **การประเมินและติดตามผลหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตวิชาภาษาอังกฤษ**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรลักษณ์ สัพโพ. (2550). **การพัฒนากิจกรรมการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทาน อีสป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- Anderson, N.J. (1999). Exploring second language Issues and Strategies. **TESL. (4) 4.**
- Beaty, J.J. (1994). **Picture book Storytelling: Literature Activities for Yong Children**. California: Wadsworth Publishing Company.
- Bond, G.L., & Tinker, M.A. (1967) Reading & difficulty: Their diagnosis and correlation. New York Applenton Century – Crofts.
- Brown, H. D. (2001). **Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy**. 2nd ed. New York: Addison Wesley Longman.

- Carrell, P.L. (1987). **A schema- theoretic view of basic process in reading comprehension in interactive approaches to second language.** Cambridge: Cambridge University Press.
- Coady, J. (1979). **Psycholinguistic model ESL reader in reading a second language.** Rowley Mass: Newberyb House.
- Durkin, D. (1982). **A study of poor black children who are successful readers.** Urbana: University of Illinois.
- Harmer, J. (2001). **The practice of English language teaching.** New York: Longman.
- Harris, L., & smith, C. (1972). **Individualizing Reading Instruction: A Reader.** New York: Rinehart and Winston.
- Hedge, T. (2000). **Teaching and learning in the language classroom.** Oxford: Oxford University Press.
- Hughes, A. (1989). **Testing for language teacher.** Cambridge University Press.
- Krashen, S. D. (1987). **Principles and practice in second language acquisition.** San Francisco: Alemany Press.
- Miller. Lyle L. (1990). **Developing reading deficiency.** Menesota: Burgess Pubishing. Cambridge University Press.
- Pederson, M. (1995). **Storytelling and the art of teaching. English Teaching Forum, 33(1), 2-5.**
- Wallace, C. (1992). **Reading. 4th ed.** New York: Oxford University Press.

"How does Buddhism help build Peace and Happiness in Cambodia thought, local ritual ceremonies, lifestyle, beliefs and tradition?"

Venerable Vy Sovechea

President, Preah Sihanouk Raja Buddhist University,
Battambang Branch, Kingdom of Cambodia

Author for Correspondence: Email: Sovechea@gmail.com

Introduction

Buddhism was founded well over two thousand years ago in the 5th or 6th century BCE. Its ideas and practices are still evident in societies throughout the world today. Buddhism is the world's fourth largest religion, with about 350 million living adherents. Besides impacting those who study and practice Buddhism as their primary religion, Buddhism shapes modern philosophical outlooks, psychological conditions and political landscapes.

According to the Constitution of the Kingdom of Cambodia in article 42 states that "Buddhism shall be a state religion." 95 percent of Cambodians are Buddhists. In the present day, there are 70,853 monks among 15 million Cambodian people and 4,984 monasteries throughout the whole country.

In the year 238 B.C Emperor Asoka King sent two learned Bhikkhus, namely Sona Thera and Utara Thera, to propagate Buddhism in Suwanaphumi or Southeast Asia in the present time.

Cambodian ways of life have been connected to what the Buddha taught more than 2558 years ago. Buddhist monks and monasteries have played key roles in Cambodian society from generation to generation. Here we may know how Buddhism Influences Cambodian ways of life.

Impact of Buddhism to Cambodian Culture

Today Buddhism remains an influential force in Cambodia religion and in everyday life, but it is still rebuilding from the loss of so many leaders and teachers during the Khmer Rouge period. Moreover, in the countryside, Buddhist practice often embraces a synergetic blend of

animism and indigenous spirit worship. Over the years, Buddhism has played a central role in Cambodian Society, serving as a blueprint for everyday life, a moral structure, a guide for family life, a basis for national holidays and cultural events, and a foundation for social policy.

The Khmer Rouge believed they could kill Buddhism. They tried to stamp it out, but Buddhism cannot die. Buddhism lives in Cambodian life, language and love for ancestors. Most of all, Buddhism lives deeply in Cambodian hearts. So, the Buddhist way of life and Cambodian culture are inseparable.

The Role of Buddhist Monks

Buddhist monks traditionally were called upon to perform a number of functions in Cambodian life. They participated in all formal village festivals, ceremonies, marriages and funerals. They also might have participated in ceremonies to name infants and in other minor ceremonies or rites of passage. Monks did not lead the ceremonies, however, because that role was given to the *Achar*, or master of ceremonies. The monk's major function was to say prayers of blessing. They were often healers and, in traditional Khmer culture, they were the practitioners whose role was closest to that of modern psychiatrists. They might also have been skilled in astrology.

Monks traditionally occupied a unique position in the transmission of Khmer culture and values. By his way of life, he provided a living model of the most meritorious behavior a Buddhist could follow. He provided the laity with many opportunities for gaining merit. For centuries monks were the only literate people residing in rural communities. They acted as teachers to temple servants, to novices, and to newly ordained monks. Until the 1970s, most literate Cambodian males gained literacy solely through the instruction of the *Sangha*.

The Role of Buddhist Monasteries (Wat)

Monasteries perform most of the major Cambodian annual festivals which are connected with Buddhist observances. The Khmer New Year Festival takes place in mid- April. The Pchum Ben, celebrated in September or in October, is a memorial day for deceased ancestors and for close friends. Magha Puja, in January or February, commemorates the

last sermon of the Buddha. Visakh Puja, in April or in May, is the triple anniversary of the birth, death and enlightenment of the Buddha. The Rainy Retreat takes place in June or in July. It marks the beginning of a penitential season during which the monks must remain within the temple compounds. The Kathina marks the end of this season. Celebrated in September, it features offerings, especially of robes, to the monks.

In Cambodia, monasteries are like the hospitals where people come and get cured of physical and mental diseases. Monasteries are also schools where people come and learn several skills of living. Monasteries are the courts of Cambodian people too. People get counsel to resolve their problems while they are in the monasteries.

The monastery (wat) was not only the moral-religious center of a village community, but served important educational, cultural and social functions as well. Until recent times, the monasteries (wats) were the main centers of learning with schools and libraries where the Khmer culture and language was preserved and transmitted from generation to generation. They served as culturally- and environmentally-sensitive foci for people-centered development that included, indeed featured, social safety nets for the poor and needy. Until the most recent time of troubles that began with civil war in 1970, it was still common for all men to ordain as monks at least once in their lives; an act most commonly accomplished as rite of passage for young men entering adulthood and society.

Unity among multicultural Buddhist cultures in Mekong and Asia Community

Each country in the region has its own unique history, trials and tribulations as a people, a community, a Kingdom, a nation. While the essence and wisdom of the Lord Buddha's message is universal, Buddhism adapts itself to the needs of each people in every time and place.

Suffering can divide or unite a people. For example, there is no country in the Mekong community that doesn't bear the scars of war. War is the antithesis; war is the enemy of unity. Landmines remain buried in the earth, long after the war is over. UXOS and cluster bombs remain scattered on the ground in the region.

On the Dhammayietra s (peace walks) which the Venerable Maha Ghosananda led across war-torn Cambodia, he would explain the mother of the landmines in the ground is the landmines of the heart:

Greed, Hatred and Ignorance. If people desired peace, if people wanted to come together again as sisters and brothers, they must demine their own heart first.

The hot wars are over presently in the Mekong community. Yet the landmines of the heart remain. They are the cause of ongoing conflict and suffering among the people within each country as well as in the region.

Buddhism offers the path overcome these landmines; overcome greed with Generosity, hatred with Loving Kindness and ignorance with Wisdom. Overcoming the landmines of the heart is an essential step on the path to unity in the Mekong community.

Maha Ghosananda spoke of his vision of this unity simply in this way: "The world is our house. All human beings are our brothers and sisters. To help them, to serve them, to love them is our duty and our religion."

At a time in our world where religion seems to be being used as the source or cause of conflict, the Vietnamese Zen Buddhist monk, Thich Nhat Hanh reminds us: "No single tradition monopolizes the truth. We must glean the best values of all traditions and work together to remove the tensions between traditions in order to give peace a chance."

Conclusion

In short, Buddhism has been the thread in the Cambodian fabric of life, a shining star in our darkest night, a welcomed guide throughout the milestones of life, a word of truth to overcome and prevent suffering, a pathway of peace within ourselves, our neighbors, our region, our world. Slowly step by step, the Dhammayietra (Peace walk) continues.

References

- Step by Step: Maha Ghosananda
http://www.photius.com/countries/cambodia/society/cambodia_society_role_of_buddhism_in_-8.html
http://www.keap-net.org/buddhism_cambodia.htm
<http://www.holiday-in-angkor-wat.com/cambodia-religion.html>
<http://www.greatest-inspirational=quotes.com/diversity-quotes.html>

พระพุทธศาสนาเถรวาทกับสุนทรียศาสตร์ Theravada Buddhism and Aesthetics

นายแสงอาทิตย์ ไทยมิตร

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

Author for Correspondence: Email: sangaritit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาเถรวาทเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า สุนทรียศาสตร์ตามคำสอนของพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ติดอยู่กับโลกหรือแบบชาวโลกและลักษณะที่อยู่เหนือโลกหรือแบบทางธรรม พุทธสุนทรียศาสตร์แบบที่ติดอยู่กับโลก หมายถึง คำสอนเกี่ยวกับศิลปะและความงามอันเป็นที่เข้าใจของชาวโลกทั่วไป ยังข้องเกี่ยวอยู่กับกิเลสของมนุษย์ ส่วนพุทธสุนทรียศาสตร์แบบที่อยู่เหนือโลก หมายถึง คำสอนเกี่ยวกับความงามที่เป็นผลจากการเห็นธรรมตามเป็นจริงแล้วแสดงออกทางพฤติกรรมให้คนทั่วไปเห็นว่าเป็นผู้มีธรรมหรือเป็นคนที่งาม ผู้ที่เห็นธรรมตามเป็นจริงจึงสัมผัสความงามได้ตรงกันและเหมือนกัน ผู้มีธรรมนอกจากจะแสดงพฤติกรรมออกมาให้คนเห็นว่างามแล้ว ยังส่งกระแสของความงามไปถึงธรรมชาติแวดล้อมที่อยู่รอบข้างด้วย

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนาเถรวาท, สุนทรียศาสตร์

Abstract

The objective of this article is to study the doctrines of Buddhism on aesthetics. The result found that the Buddhist aesthetics is classified into two kinds – one is that adheres to the world and the other kind is transcendent aesthetics or Dhamma aesthetics. The secular Buddhist aesthetics means the teachings of arts and beauty which can be seen and understood by the world and this kind of aesthetics still clings to defilements in human's mind. The transcendent Buddhist aesthetics means the doctrines of beauty resulting from seeing the nature of truth as they

are. The man with Dhamma in mind conducts his behavior peacefully and truly. The other people respect him as Dhamma man or holy person with a beautiful mind. The one who sees the nature of truth can know and realize the transcendent Buddhist aesthetics as the same. Apart from conducting good behavior, he also spreads the stream of Dhamma beauty surrounding the people around him

Keywords: Theravada Buddhism, Aesthetics

บทนำ

ตามแนวคิดของนักคิดชาวตะวันตก สุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเรื่องความงาม (concept of beauty) ทั้งความงามของศิลปะและความงามของธรรมชาติผู้สนใจในความงามของธรรมชาติและศึกษาเกี่ยวกับความงามของธรรมชาติส่วนมากก็จะเป็นนักปรัชญา ส่วนผู้ที่ไม่พอใจกับความงามของธรรมชาติ และพยายามคิดความงามขึ้นมาเองเพื่อสนองความต้องการของตน โดยนำเอาสิ่งธรรมชาตินั้นมาจัดสรรเสียใหม่ให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ สิ่งที่มีมนุษย์จัดสรรขึ้นมาใหม่นี้จึงถูกเรียกว่า “ศิลปะ” และเรียกผู้ที่มีความชำนาญรอบรู้ในเรื่องศิลปะนี้ว่า “ศิลปิน”

ดังนั้น นักปรัชญาจึงสนใจความในธรรมชาติเป็นพิเศษ ส่วนศิลปินก็สนใจในความงามของศิลปะเป็นพิเศษ แต่ฝ่ายต่างก็พยายามสร้างทฤษฎีในเรื่องที่ตนสนใจขึ้นมาแล้วก็พยายามแสวงหาคำตอบซึ่งแต่ละทฤษฎีนั้นก็มีความแตกต่างกันที่ชัดเจน จวบจนมาถึงยุคปัจจุบัน การมองความงามศิลปะและความงามของธรรมชาติจึงมาบรรจบกัน และเหลือผู้สืบทอดแนวคิดเฉพาะแต่ศิลปินเท่านั้น ส่วนนักปรัชญาก็เหลือแต่เพียงแนวคิดเท่านั้น

หากถือเอาตามแนวคิดของสุนทรียศาสตร์ตะวันตกที่ว่า สุนทรียศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 คือ ศิลปะ และ ความงามนั้น พุทธสุนทรียศาสตร์ก็มีคำสอนเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับเรื่องศิลปะและความงาม แต่มีเนื้อหาหรือความหมายที่ค่อนข้างแตกต่างกันอยู่พอสมควร

ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งเสนอสุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏในคำสอนของพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในพุทธสุนทรียศาสตร์มากยิ่งขึ้นอีกทั้งเป็นแนวทางเกี่ยวกับพุทธสุนทรียศาสตร์ต่อผู้สนใจศึกษาในระดับสูงต่อไป

พุทธสุนทรียศาสตร์คืออะไร

พุทธสุนทรียศาสตร์ หมายถึง คำสอนของพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความงามของศิลปะและความงามของธรรมชาติ (ธรรมชาติมีความหมาย 2 นัย คือ ความงามของธรรมชาติแวดล้อม และความงามของธรรม)

พุทธสุนทรียศาสตร์แบ่งออกเป็นกี่ประเภท

พุทธสุนทรียศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆคือ 1) ความงามของศิลปะ 2) ความงามของธรรมชาติ โดยที่ความงามของธรรมชาตินั้นรวมทั้งความงามของธรรมชาติแวดล้อม และความงามของธรรมเข้าด้วยกัน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ความงามของศิลปะ

1.1 ความหมายของศิลปะ

ศิลปะ แปลว่า วิชา เช่น วิชาร้องเพลง เป็นต้น แปลว่า กิริยา คือ การกระทำต่างๆ แปลว่า การศึกษา เช่น หัตถศึกษา พลศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมไปถึงอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในโลก

1.2 ประเภทของศิลปะ

พระธรรมธีรราชมหามุนี (2548: 69-73) ได้กล่าวถึงศิลปะไว้ว่า ศิลปะนั้นแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ ศิลปะทางโลก และศิลปะทางธรรม ศิลปะทางโลกนั้นมีหลายอย่าง เช่น สุตติ (รู้เสียงสัตว์ร้องว่าดีหรือร้าย), สังขยา (รู้วิชาคำนวณเลข), โยคะ (รู้วิชาช่าง เช่น ช่างแก้ว ช่างทอง ช่างไม้ เป็นต้น), นิติ (รู้กฎหมาย), วิเสสิกะ (รู้ตำราเลี้ยงคนให้เป็นสิริมงคล), คณิกะ (รู้นักชตฤกษ์หรือดาราศาสตร์), คันธัพพะ (รู้การฟ้อนรำ), ติกิจฉนะ (รู้วิชาแพทย์), ธนุ (รู้วิชายิงอาวุธ), ปุราณะ (รู้ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์), อิติหาสะ (รู้วิธีปรุงอาหาร), โชติ (รู้วิชาหมตโหร พยากรณ์), มายา (รู้วิชาเล่นกลต่างๆ, เหตุ (รู้เหตุผลร้ายดี), วันตุ (รู้วิชาเลี้ยงโค กระบือ วิธีหว่านพืช ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์), ยุทธะ (รู้วิธีการรบ), ปาสันทะ (รู้โหราศาสตร์ คือ ขนบธรรมเนียมต่างๆของโลก), ฉันทะ (รู้วิธีแต่งกาพย์ กลอน โคล ฉันท์), หัตถศึกษา (รู้วิชาเย็บปักถักร้อยต่างๆ), นิรุตติ (รู้ภาษาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ ภาษาสันสกฤต เป็นต้น), พุทธะ (รู้วิชาศาสนาต่างๆที่มีอยู่ในโลก), สิกขา (รู้สิกขา 3), อัสนลักขณะ (รูปลักษณะของช้าง ม้า วัว ควาย), กิริยาวิธิ (รู้วิธีทำแปลกๆใหม่ๆ คือ มีหัวก้าวน้ำทางวิชาชีพต่างๆ) โมกขสาณะ (รู้จักทางนำตนและคนอื่นให้พ้นทุกข์) เป็นต้น

ศิลปะทางธรรม มีอยู่ 9 อย่าง ได้แก่รักขิตวินัยสิบปึง รู้วิธีรักษาอินทรีย์ 6, สาธุกสิปปัง รู้ประโยชน์ 3, นานาภาษาโกวิทสิบปึง ฉลาดในภาษาต่างๆ, ฌัมมรัตติสิบปึง ยินดีในธรรม คือ นาถกรรมธรรม 10 อย่าง, สุขาเปกขาสิบปึง ศึกษาโดยมุ่งตรงต่อความสุข ทั้งสุขของมนุษย์ สุขในเทวดา สุขในฉนวน สุขในวิปัสสนา สุขในมรรค 4 สุขในผล 4 และ สุขในนิพพาน, นานาสิบปึงวิสารทสิบปึง ชำนาญในวิชาการสาขาต่างๆ, กุลสีลสิบปึง ศึกษาในความเป็นผู้มีตระกูลผู้ดี มีศีลธรรม, ภัตสิบปึง ศึกษาในหิริโอตตปปะ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดศีลป้องกันเวรภัย, พุทธสิบปึง ศึกษาให้รู้คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้ง 3 ปีกุ

จากคำสอนเรื่องศิลปะจะเห็นได้ว่าเป็นคำสอนที่ครอบคลุมเกือบทุกอย่างทั้งที่ เกี่ยวข้องกับคน สัตว์วัตถุ สถานที่ ธรรมชาติแวดล้อม และคำสอนเกี่ยวกับธรรมะ การศึกษาเกี่ยวกับคน สัตว์วัตถุ สถานที่ ธรรมชาติแวดล้อม ยังเป็นการศึกษาในระดับพื้นฐาน ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับธรรมะถือว่าเป็นการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมาอีก ระดับหนึ่ง แต่การศึกษาทั้งสองอย่างทั้งศิลปะทางโลกกับศิลปะทางธรรม ก็มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ หากเราศึกษาหรือเข้าใจศิลปะทางโลกเข้าใจแล้วก็จะทำให้ จิตใจของเราเย็นขึ้น ละเอียดขึ้น มันก็จะทำให้เราสนใจในระดับที่สูงขึ้น ละเอียดขึ้น อัตโนมัตินั้น ความสนใจในศิลปะทางธรรมก็จะปรากฏ เมื่อเพิ่มพูน หรือสั่งสมขึ้นเรื่อยๆ จากทฤษฎีก็จะเริ่มเข้าสู่การปฏิบัติและก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามความลึกซึ้งของ ธรรม ดังนั้น ศิลปะทางโลกถือว่าเป็นเบื้องต้นของการฝึกในระดับกายอย่างหายบายอยู่ใน แค่ระดับศีลนับเป็นความดีของชีวิตในระดับวัตถุ คือมีความความถึงพร้อมด้วยวัตถุ ไม่ ขาดวัตถุ คนที่ถึงพร้อมด้วยศิลปะทางโลกจึงเป็นผู้ที่มีวัตถุสมบูรณ์ เป็นประโยชน์หรือ ความดีของชีวิตในปัจจุบัน เราจึงเรียกคนที่สมบูรณ์ด้วยศิลปะทางโลกว่า“ปุถุชน”ส่วน ศิลปะทางธรรมถือเป็นระดับกลาง คนที่สมบูรณ์ด้วยศิลปะทางธรรมนี้ จะทำให้เขาคน นั้นเป็นคนมีศีลธรรม ความมีศีลธรรมของเขาก็จะช่วยในการแก้ปัญหาชีวิตของเขาคือ ความทุกข์ทางจิตใจ ทำให้เป็นคนมีความสุขทางจิตใจ และความเป็นผู้มีสุขทางจิตใจก็มี ผลต่อสุขทางกายหรือทางวัตถุด้วย เราจึงเรียกคนที่สมบูรณ์ด้วยศิลปะทางธรรมว่า “กัล ยานชน” พระพุทธศาสนาถือว่ากัลยานชน เป็นผู้มีความสุขน้อยกว่าปุถุชน หรือมี ความสุขมากกว่าปุถุชนนั่นเอง

ดังนั้น ประโยชน์ที่ผู้สมบูรณ์ด้วยศิลปะทางโลกจะได้รับก็คือประโยชน์เบื้องต้น หรือประโยชน์ปัจจุบันนั้นก็มีความสุขทางกายหรือวัตถุนั่นเอง ส่วนผู้ที่สมบูรณ์ด้วย ศิลปะทางธรรมก็จะได้รับประโยชน์ระยะยาวนั้นก็คือความเป็นผู้มีศีลมีธรรมอันเป็น ความสุขทางจิตใจนั่นเอง ศิลปะทางโลกกับศิลปะทางธรรมจึงมีความสำคัญและสัมพันธ์

กันอยู่ที่ว่าใครต้องการศิลปะแบบไหน จะหยุดหรือจะเพิ่มก็อยู่ที่ตัวเรา หากเราต้องการเป็นแค่ปุถุชน เราก็หยุดอยู่ที่ศิลปะทางโลก หากเราต้องการเป็นกัลยาณชน เราก็ต้องเพิ่มความเพียรขึ้นไปอีกเพื่อให้ได้มาซึ่งศิลปะทางธรรมนั่นเอง เมื่อนั้น เราก็จะเป็นผู้มีความงามทั้งศิลปะทางโลกและศิลปะทางธรรม

2) ความงามของธรรมชาติ

ความงามของธรรมชาติแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ความงามของธรรมชาติแวดล้อมและความงามของธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความงามของธรรมชาติแวดล้อม หมายถึง ความงามของทุกอย่างที่มีอยู่ในโลกไม่ว่าจะเป็น ความงามของคน ความงามของสัตว์ ความงามของวัตถุ ความงามของสถานที่ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ท้องทุ่งนา เป็นต้น

- เกี่ยวกับความงามของคน ในอรรถกถาเตลปิตตชาดก เอกนิบาต ขุททกนิกาย (ขุ.ชา. อ. 96/354-355) ได้กล่าวถึงความงามของหญิงที่ได้ชื่อว่าเป็นชนบทกัลยาณีจะต้องปราศจากโทษแห่งร่างกาย 6 ประการคือ ไม่สูงเกินไป ไม่ต่ำเกินไป ไม่ผอมเกินไป ไม่อ้วนเกินไป ไม่ดำเกินไป ไม่ขาวเกินไปยิ่งกว่าผิวมนุษย์แต่ไม่ถึงผิวเทวดา และประกอบด้วยความงาม 5 ประการคือ ผิวงาม เนื้องาม เอ็นงาม กระดูกงาม และวัยงาม แท้จริง หญิงเบญจกัลยาณีนั้นไม่จำเป็นต้องทำการเสริมสวยใหม่ ย่อมกระทำให้แสงสว่างได้ในที่ประมาณ 12 ศอก ด้วยแสงสว่างแห่งร่างกายของตนนั้นแล ผิวงามเสมอด้วยดอกประยงค์ หรือมิฉะนั้น ก็เสมอด้วยทอง นี่เป็นความมีผิวงามของนาง.อนึ่ง มือและเท้าของนางทั้ง 4 และริมฝีปาก เป็นดุจย้อมด้วยน้ำครั่ง เป็นเช่นกับแก้วประพาฬสีแดง และผ้ากำพลสีแดง นี่เป็นความมีเนื้องามของนาง. แผ่นเล็บทั้ง 20 ในที่ที่ยังไม่พ้นจากเนื้อ ดุจจุ่มด้วยน้ำครั่ง ในที่ที่พ้นเนื้อ เป็นเช่นกับสายธารแห่งน้ำนม นี่เป็นความมีเอ็นงามของนาง. ฟันทั้ง 32 ซี่ สนิทเรียบ งามปรากฏดุจระเบียบเพชรที่เจียรนัยแล้ววางไว้ นี่เป็นความมีกระดูกงามของนาง.อนึ่ง แม้นางมีอายุ 120 ปี ก็ยังดูสดใสเหมือนมีอายุได้ 16 รั้วรอย(เหี่ยวอ่อน) ไม่ปรากฏ ผมไม่หงอก นี่เป็นความมีวัยงามของนาง.

ส่วนในอรรถกถาธรรมบท (ขุ.ธ.อ. 14/77) ได้กล่าวถึงความงามของหญิงไว้ 5 อย่างคือ ผมงาม เนื้องาม กระดูกงาม ผิวงาม และวัยงามโดยมีคำอธิบายว่า ผมงาม หมายถึง หญิงที่มีผมยาวถึงสะเอวแล้วปลายผมงอนขึ้น มีผมเหมือนหางนกยูงเมื่อสยายออกทั้งตัวลงมาถึงชายผ้า เนื้องาม หมายถึง หญิงที่มีริมฝีปากแดงดุจผลตำลึงสุกและเรียบซิดสนิทกันดี กระดูกงาม หมายถึง หญิงที่มีฟันสีขาวประดุจสังข์ และเรียบเสมอกัน ผิวงาม หมายถึง หญิงที่มีผิวงามละเอียด ถ้าดำก็ดำดังดอกบัวเขียว ถ้าขาวก็

ชาวดังดอกกรรณิกา และวัยงาม หมายถึง หญิงที่แม่จะคลอดบุตรถึง 10 ครั้ง ก็ยังคงสภาพร่างกายสาวสวยดุจคลอดครั้งเดียว

นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงความงามของคนในฐานะต่างๆ อีกคือ พระราชาทรงรับราชาภิเษกวิ้งไม่งาม ค่อยเสด็จไปจึงงาม บรรพชิตวิ้งไม่งาม เดินไปอย่างสำรวมจึงงาม สตรีวิ้งไม่งาม เดินอย่างธรรมดาจึงงาม โดยมีคำอธิบายว่าที่พระราชาทรงรับราชาภิเษกวิ้งไม่งามเพราะมีเครื่องอาภรณ์ประดับกายอยู่ ถ้าวิ้งเวลาใด จะถูกตีเตือนได้ว่า ทำตัวเยี่ยงสามัญชน ที่นักบวชหรือบรรพชิตผู้ประพฤติดีงาม อยู่ในความสงบมีจริยวัตรที่สงบเสงี่ยม ถ้าผลอสติไปวิ้งเข้า จะถูกตีเตือนได้ว่าไม่มีความงามตามสมณวิสัย และที่สตรีวิ้งไม่งาม ก็เพราะควรรักษาภิรียมารยาทให้สมกับเป็นหญิงเพราะความมีมารยาทงามนั้นดุจตั้งอาภรณ์งดงามประการหนึ่งที่เดียว ผู้หญิงที่ได้รับการประดับประคองดูแลอย่างดีจากบิดามารดา เปรียบตั้งอัญมณีอันหาค่ามิได้ ถ้าวิ้งแล้วเกิดพลาดพลั้งล้มลง ร่างกายได้รับบาดเจ็บ บิดามารดาเยอเสียใจ (ขุ.ธ.อ. 14/80) และในนิธิกัมมสูตร (ขุ.ขุ. 25/11/13) ยังได้กล่าวถึงความงามของสตรีระร่างกายของมนุษย์ว่าเป็นผลของบุญในลักษณะต่างๆ ไว้ว่า ความมีผิวงาม (สุวัณณะตา) เสียงเพราะ (สุสระระตา) ทรวงทรงดี (สุสันฐานัง) รูปร่างสวย (สุรูปะตา) ความเป็นใหญ่ (อาธิปัจจัจ) ความมีบริวาร (ปะริวารโ) ทั้งหมดเหล่านี้สำเร็จได้ด้วยบุญนิธิ

- เกี่ยวกับความงามของสัตว์ ในอัสสขลุงกสูตร (อัง.ติกะ. 20/141/390-392) ได้กล่าวถึงม้ากระจอก 3 ประเภทเทียบกับคนกระจอก 3 ประเภท ว่า ม้ากระจอกบางตัวมีเท้าดีแต่สีไม่งาม ทรวดทรงไม่งาม บางตัวมีเท้าก็ดี สีก็งาม ทรวงทรงไม่งาม แต่บางตัวมีเท้าก็ดี สีก็งาม ทรวงทรงก็งาม เหมือนคนกระจอกบางคนมีเขาวนดีแต่สีไม่งาม ทรวดทรงก็ไม่งาม บางคนมีเขาวนดี สีก็งาม แต่ทรวดทรงไม่งาม บางคนเขาวนก็ดี สีก็งาม ทรวดทรงก็งาม ในอัสสทัสสูตร (อัง.ติกะ. 20/142/392-394) ได้กล่าวถึงม้าดี 3 ประเภทเปรียบกับคนดี 3 ประเภทว่า ม้าดีบางตัว มีเท้าดีแต่สีไม่งาม ทรวดทรงไม่งาม บางตัวมีเท้าก็ดี สีก็งาม ทรวงทรงไม่งาม แต่บางตัวมีเท้าก็ดี สีก็งาม ทรวงทรงก็งาม เหมือนคนดีบางคนมีเขาวนดีแต่สีไม่งาม ทรวดทรงก็ไม่งาม บางคนมีเขาวนดี สีก็งาม แต่ทรวดทรงไม่งาม บางคนเขาวนก็ดี สีก็งาม ทรวดทรงก็งาม ในอัสสาขานียสูตร (อัง.ติกะ. 20/143/395-396) ได้กล่าวถึงม้าอาชาไนย 3 ประเภท เปรียบกับบุรุษอาชาไนย 3 ประเภทว่าจะต้องมีเท้าดี สีงาม และทรวดทรงงาม ในอรรถกถาธรรมบท (ขุ.ธ.อ. 14/80) ก็กล่าวถึงช้างว่า ช้างมงคลหรือช้างทรงของพระราชาวี้งไม่งาม เดินไปด้วยลีลาแห่งช้างจึงงาม เกี่ยวกับความงามของคนและสัตว์นั้นสรุปได้ 2 ประเด็นคือ มีทั้งความงามของร่างกายและความงามของกิริยาท่าทาง

- เกี่ยวกับความงามของวัตถุ ในโปตถกสูตร (อัง. ติกะ. 20/100/333-335) กล่าวถึงผ้ากาสีว่า ผ้ากาสีแม่ใหม่ก็สีงาม สัมผัสนุ่ม และราคาแพง แม่กลางใหม่กลางเก่าก็สีงาม สัมผัสนุ่ม และราคาแพง แม่เก่าแล้วก็สีงาม สัมผัสนุ่ม และราคาแพง ผ้ากาสีถึงคร่ำคร่าแล้ว เขาก็ยังใช้ห่อรัตนะ (ของมีค่า) บ้าง เก็บไว้ในหีบอบหอมบ้าง ส่วนผ้าเปลือกไม้ จะใหม่ กลางใหม่กลางเก่า หรือเก่า สีก็ไม่งาม สัมผัสก็หยาบ ราคาก็ถูก ผ้าเปลือกไม้ที่คร่ำคร่าแล้ว เขาก็ทำเป็นผ้าเช็ดหม้อบ้าง ทิ้งกองขยะบ้าง “นายกองเกวียนคนหนึ่งบรรทุกหญ้าฟืนและน้ำเป็นอันมากแล้วขับหมู่เกวียนไปก่อนเมื่อขับไปได้สองสามวันหมู่เกวียนนั้นได้เห็นบุรุษผิวดำนัยน์ตาแดงผูกสอดแล่งธนูที่ติดอกกุมุทมีผ้าเปียกผมเปียกแล่นรถอั้งดงาม” (ที.มหา. 10/219/251) “ภิกษุในพระศาสนานี้ย่อมตรวจดูโลกพินหนึ่งด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์สว่างจักขุของมนุษย์เปรียบเหมือนบุรุษผู้มีจักขุขึ้นปราสาทอั้งดงามชั้นบนฟังแลดูมณฑลแห่งก่งตั้งพินได้” (ม.มู. 12/371/281) “พระยาหงส์เห็นพระราชอาประทับนั่งบนตั่งทองอั้งดงามเมื่อจะกล่าววาจาอันรื่นหูจึงได้ทูลว่า พระองค์ไม่มีโรคาพาธหรือทรงสุขสราญที่อยู่หรือพระองค์ทรงปกครองรัฐมณฑลอันสมบูรณ์นี้โดยธรรมหรือ” (ขุ.ชา. 28/182/41)

- เกี่ยวกับความงามของสถานที่ในมหาโคตติงคสาธิตสูตร (ม.มู. 12/332-345/377-388) พระพุทธองค์ตรัสถึงความงามของป่าว่า ป่านี้งามด้วยภิกษุผู้บำเพ็ญเพียรเพื่อความหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย ในรามณียกสูตร (สัง.ส. 15/261/372-373) ก็กล่าวว่า พระอรหันต์อยู่ในที่ใดไม่ว่าจะเป็นบ้านหรือป่า ที่ลุ่มหรือที่ดอน ที่นั้นย่อมร่มรื่นสวยงาม เกี่ยวกับความงามของวัตถุ และสถานที่เป็นความงามในเชิงสี่สน ทรวดทรงและความงามในเชิงคุณค่าหรือเชิงคุณธรรม

ในประเด็นเกี่ยวกับความงามของธรรมชาติแวดล้อมทั้งหมดที่กล่าวมาไม่ว่าจะเป็น ความงามของคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ (เรียกรวมๆว่าวัตถุ) ต่างก็มีคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดความรู้สึกปรารถนา (อิฏฐะ) โกร (กันตะ) พอใจ (มณาปะ) รัก (ปิยะ) ต้องการ (กามะ) และ ยินดี (ระชะ) ขึ้นในจิตใจของคนที่เป็นเจ้าของสัมพัทธ์กับคุณสมบัติของวัตถุที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของมันเอง คนจะรู้สึกหรือไม่รู้สึกถึงคุณสมบัติดังกล่าวก็ยังมีอยู่ พุทธศาสนาเรียกคุณสมบัติดังกล่าวว่า วัตถุคาม ซึ่งมีอยู่หากยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Anthropocentric) เป็นความงามที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพหรือคุณสมบัติของวัตถุกับกิเลสหรือความยินดีพอใจในจิตใจของคน แต่ละคนจึงมีความรู้สึกเรื่องความงามของวัตถุที่แตกต่างกันออกไปตามอิทธิพลของกิเลสแต่ละคน นั่นก็คือคนไหนที่มีกิเลสมากก็จะยึดติดหรือหลงใหลในความงามของวัตถุมาก คนไหนที่มีกิเลสน้อยก็จะยึดติดหรือหลงใหลในความงามของวัตถุน้อย

หรือ หากไม่มีกิเลสเลยก็ไม่มีความรู้สึกเรื่องความงามทางวัตถุเลย ดังนั้น ความอยากหรือกิเลสของคนจึงมีผลต่อความงาม แต่เมื่อใดที่เรากำจัดกิเลสได้ เราก็จะเห็นวัตถุตามที่มันเป็นโดยไม่มีคำว่างามหรือไม่งาม เป็นแต่เพียงวัตถุที่ผ่านเข้าในการรับรู้เท่านั้น ดังพุทธพจน์ในสันติสูตร (สัง.ส. 15/34/38) ว่า “อารมณ์อันงามทั้งหลายในโลกยังไม่จัดเป็นงามแต่ความกำหนดที่เกิดจากความดำริของคน (ต่างหาก) เป็นงามของคน อารมณ์อันงามทั้งหลายย่อมตั้งอยู่ในโลกอย่างนั้นนั่นแหละ บุคคลที่มีปัญญาย่อมกำจัดความพอใจในอารมณ์ทั้งหลายได้โดยแท้”

2.2 ความงามของธรรม หมายถึง ความงามของความจริง ซึ่งพุทธศาสนา เรียกความจริงนั้นว่า ธาตุ ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งที่ทรงสภาวะของตนเองไว้ มีอยู่เป็นอยู่ และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของมันเองโดยอิงอาศัยซึ่งกันและกันในลักษณะที่ต่างเป็นเหตุปัจจัยของกันและกัน มีทั้งสิ่งที่เป็นรูปธาตุ (รูปธรรม) กับอรูปธาตุ (นามธรรม)

- ในสุคตวินยสูตร (อัง.จตุกษ. 21/160/205) ได้กล่าวถึงความงามของธรรม ว่า “พระสุคตทรงแสดงธรรมงามในเบื้องต้นงามในท่ามกลางงามในที่สุดทรงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถพร้อมทั้งพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง” และพระพุทธพจน์เช่นนี้ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอในพระสูตรต่างๆในพระไตรปิฎกในคัมภีร์ปรมัตถโชติกอารรคกถาเสลสูตร สุตตนิบาตขุททกนิกาย (ขุ.สุ.อ. 2/270) ได้ขยายความของคำว่างามในเบื้องต้นงามในท่ามกลางงามในที่สุดไว้อย่างพิสดารว่า

นัยที่ 1 งามในเบื้องต้นด้วยบทที่ 1 ของธรรมงามในท่ามกลางด้วยบทที่ 2 ของธรรมงามในที่สุดด้วยบทสุดท้ายของธรรม

นัยที่ 2 งามในเบื้องต้นด้วยนิทานงามในที่สุดด้วยบทสรุปงามในท่ามกลางด้วยบทที่เหลือ

นัยที่ 3 งามในเบื้องต้นด้วยศีลและสมาธิงามในท่ามกลางด้วยสมณะวิปัสสนาบรรคและผลงามในที่สุดด้วยนิพพาน

นัยที่ 4 งามในเบื้องต้นเพราะการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้างามในท่ามกลางเพราะพระธรรมเป็นธรรมที่ติงามในที่สุดด้วยการปฏิบัติชอบของพระสงฆ์

นัยที่ 5 งามในเบื้องต้นเพราะการตรัสรู้ยิ่งงามในท่ามกลางเพราะการตรัสรู้ของพระปัจเจกพุทธเจ้างามในที่สุดด้วยการตรัสรู้ของพระสาวก

นัยที่ 6 งามในเบื้องต้นเพราะการฟังธรรมงามในท่ามกลางเพราะการปฏิบัติธรรมงามในที่สุดเพราะผลของการปฏิบัติธรรม

นัยที่ 7 งามในเบื้องต้นเพราะเป็นแดนเกิดแห่งที่พึ่งงามในท่ามกลาง เพราะบริสุทธิ์ด้วยประโยชน์งามในที่สุดเพราะบริสุทธิ์ด้วยกิจ

พระพุทธองค์เมื่อจะทรงแสดงธรรมมากหรือน้อยย่อมแสดงธรรมที่มีลักษณะงามดังกล่าวแล้ว คัมภีร์ปรมัตถโชติกาตั้งกล่าวข้างต้นสรุปไว้ชัดเจนว่า อรรถาธิบายทั้ง 7 นัยดังกล่าวนี้คือความงามของธรรมหรือความงามของความจริงในลักษณะต่างๆ และในสูตรเดียวกันนี้ได้กล่าวถึงความงามของธรรมซึ่งเรียกว่าสุคตวินัยว่า “เป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนมากเพื่อความสุขของคนมากเพื่ออนุเคราะห์โลกเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลเพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”

อรรถกถาเวทาคสูตรติกนิบาตรอังคุตตรนิกาย (อัง.ติกะ.อ. 3/310) ได้ขยายความของคำว่างามในเบื้องต้นเป็นต้นว่า “ทรงแสดงทำให้งามคือดีได้แก่ไม่ให้มีโทษทั้งในเบื้องต้นในท่ามกลางในที่สุด”

อรรถกถาสามัญญผลสูตรที่ฆนิกาย สีลขันธวรรค (ที.สี.อ. 1/404) ได้อธิบายว่าศีลสมาธิและวิปัสสนาชื่อว่าเป็นเบื้องต้นเพราะศีลที่บริสุทธิ์ดีและทิวฐิติตรงเป็นเบื้องต้นของกุศลธรรมทั้งหลายอริยมรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทาชื่อว่าเป็นท่ามกลางผลและนิพพานชื่อว่าเป็นที่สุดกล่าวอย่างสั้นๆ ก็คือพระผู้มีพระภาคทรงแสดงศีลในเบื้องต้นทรงแสดงมรรคในท่ามกลางทรงแสดงนิพพานในที่สุด

จากพระพุทธพจน์และคำอธิบายในอรรถกถาทั้งหมดดังกล่าวมาสู่เขาวน พลอยชุม (2552: 155-156) สรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาถือว่าธรรมหรือความจริงนั้นมีลักษณะคืองามและความงามของธรรมนั้นมองหรือกล่าวได้ในหลายมิติและหลายระดับกล่าวคือ

- มิติแห่งเนื้อหา คือ งามด้วยหลักคำสอน เช่น เรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา สมณะ วิปัสสนา มรรค ผล นิพพาน ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์คือถูกต้อง ครบถ้วนทั้งอรรถ (ความหมาย) และพยัญชนะ (ข้อความ-ถ้อยคำ)

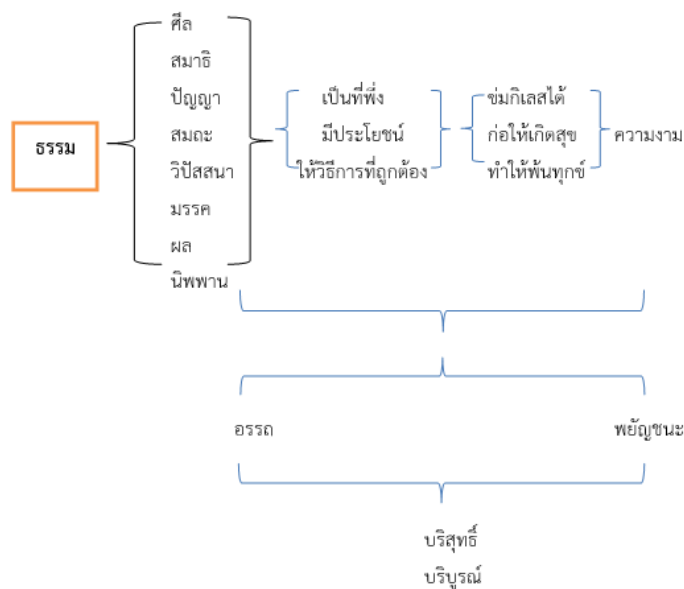
- มิติแห่งการปฏิบัติ คือ งามด้วยลำดับหรือขั้นตอนของการปฏิบัติ คือ เริ่มตั้งแต่ศีล การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย สมาธิ การพัฒนาพฤติกรรมทางจิต และปัญญา การพัฒนาศักยภาพทางปัญญาซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาจากง่ายไปยาก จากหยาบไปละเอียด จากภายนอกไปสู่ภายใน ตามลำดับอย่างมีความสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน

- มิติแห่งผลของการปฏิบัติ คือ งามด้วยผลในทุกขั้นตอน คือ ผลขั้นต้น ทำให้ชุ่มหรือระงับกิเลสได้ชั่วคราว ผลขั้นกลาง ได้รับความสุขจากความสงบอันเกิดจากสมณะและวิปัสสนา ผลขั้นสูงสุดคือเป็นผู้คงที่อันเป็นผลจากการบรรลุนิพพาน

- มิติแห่งคุณค่าต่อชีวิต คือ งามในทุกด้าน คือ ด้านเป็นที่พึงของชีวิต ด้านให้ประโยชน์ต่อชีวิต วิธีการอันถูกต้องบริบูรณ์แก่ชีวิต ซึ่งกล่าวโดยรวมก็คือ ให้ความอนุเคราะห์ (อนุกัมปะ) ให้ประโยชน์ (อตัถะ) ให้ความเกื้อกูล (หิตะ) ให้ความสุข (สุขะ) ทั้งแก่เทวดาและมนุษย์

- มิติแห่งระดับ คือ ระดับความงามของธรรม 3 ระดับ ได้แก่ งามระดับต้น งามระดับกลาง งามระดับสูงสุด ซึ่งมีความหมายว่างามเหมือนกันแต่มักน้อยต่างกันหรือลดหลั่นกันไปตามลำดับ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาถือว่าธรรมเช่นศีลสมาธิปัญญา เป็นต้นเป็นสิ่งที่เป็นที่พึงให้ประโยชน์และให้หน้าที่หรือให้วิธีการที่ถูกต้องบริบูรณ์แก่มนุษย์และเทวดาและจากที่พึง ประโยชน์และหน้าที่นี้เองที่ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติคือ ชัมกิลสได้ก่อให้เกิดสุขและทำให้พันทุกข์ (คือนิพพาน) ในที่สุดและทุกลักษณะหรือทุกขั้นตอนของธรรมดังกล่าวถือว่าเป็นความงามของธรรมความงามของธรรมตามนัยดังกล่าวมาจึงมิใช่งามเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือตอนใดตอนหนึ่งแต่งามครบถ้วนทุกส่วนหรือทั้งกระบวนการ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่างามในเบื้องต้นงามในท่ามกลางงามในที่สุดหรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่างามทั้งในทางหลักการ วิธีการ/การปฏิบัติและผลที่ตามมา ตามที่ สุเชาวน์ พลอยชุม (2552: 157) ได้สรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการ วิธีการ และผลที่ตามมา ที่มาสุเชาวน์ พลอยชุม, พุทธปรัชญาในศตตันตปิฎก, อ่างแล้ว, หน้า 157

แต่ในบางครั้งพระพุทธองค์ก็ตรัสถึงความงามของธรรมโดยไม่แยกประเด็นคือ ตรัสในภาพรวมดังพระพุทธพจน์ในสุคตวินยสูตร (อัง.จตุกะ. 21/160/204) ว่า “เมื่อพระสุคตก็ตีสुकตวินย (คำสอนทั้งระบบของพระพุทธองค์) ก็ดียังประดิษฐานอยู่ในโลกนั้นย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนมากเพื่อความสุขแก่คนมากเพื่ออนุเคราะห์โลกเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลเพื่อความสุขของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” ในพระพุทธพจน์ดังกล่าวนี้ดูเหมือนจะทรงเน้นว่าคุณค่าของธรรมที่มีต่อชีวิตคือความอนุเคราะห์ความมีประโยชน์ความเกื้อกูลและความสุขนั้นแหละคือความงามของธรรมและในบางพระสูตรพระพุทธองค์ทรงแสดงความงามของธรรมโดยทรงชี้ไปที่พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาให้ปรากฏดังพุทธพจน์ในโปตถกสูตร(อัง.ตีกะ. 20/100/333-335) ที่ว่า “ภิกษุ นวกะ (ใหม่) ก็ดีภิกษุขัมภิมะ (ปานกลาง) ก็ดีภิกษุเถระ (ผู้ใหญ่) ก็ดีหากเป็นผู้ที่ศีลมีธรรมอันเลวเรากล่าวความทุกศีลความมีธรรมอันเลวของภิกษุนี้ว่าเป็นความมีศีลไม่สวยของภิกษุเหมือนผ้าเปลือกไม้ที่มีสีไม่สวยฉนั้นนั่นแหละภิกษุนวกะก็ดีภิกษุขัมภิมะก็ดีภิกษุเถระก็ดีถ้าเป็นผู้มีศีลมีธรรมอันดีเรากล่าวความมีศีลมีธรรมอันดีของภิกษุนี้ว่าเป็นความมีศีลสวยของภิกษุเหมือนผ้ากาสีที่มีสีสวยฉนั้น

ตามนัยของพระพุทธพจน์ข้างต้นนี้ดูเหมือนจะทรงแสดงความงามของธรรมโดยทรงชี้ไปที่คุณภาพของธรรมที่แสดงออกทางพฤติกรรมของคนคือภิกษุโดยทรงเปรียบเทียบกับความงามหรือไม่งามของผ้าเปลือกไม้กับผ้ากาสี

จากความงามของธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของธรรมมากกว่าทุกสิ่ง ใครก็ตามที่รู้ตามเป็นจริงเกี่ยวกับคุณภาพของธรรมย่อมแสดงพฤติกรรมออกมาเหมือนกันและตรงกัน ความงามของธรรมจึงมีลักษณะเป็นสากล นั่นก็คือใครก็ตามที่รู้หรือสัมผัสย่อมรู้ได้และสัมผัสได้ตรงกันเหมือนกัน อีกอย่างหนึ่งความงามของธรรมนอกจากจะทำให้คนนั้นๆ งามเพราะพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้วยังส่งกระแสของความงามไปถึงธรรมชาติแวดล้อมที่อยู่รอบข้างงามด้วย

สรุป

พุทธสุนทรียศาสตร์ศึกษาเกี่ยวกับ 2 เรื่องคือ ความงามของศิลปะและความงามของธรรมชาติ โดยความงามศิลปะแบ่งออกเป็น 2 คือ ศิลปะทางโลกและศิลปะทางธรรม ศิลปะทางโลกครอบคลุมเกือบทุกอย่างทั้งที่เกี่ยวข้องกับคน สัตว์วัตถุ สถานที่ ธรรมชาติแวดล้อม ส่วนศิลปะทางธรรมจะเป็นคำสอนเกี่ยวกับธรรมะศิลปะทางโลกกับ

ศิลปะทางธรรมทั้งสองอย่างนี้ ก็มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ หากศึกษาหรือเข้าใจศิลปะทางโลกแล้ว จะทำให้เราสนใจและเข้าใจศิลปะทางธรรมโดยไม่ยาก ดังนั้น ศิลปะทางโลกถือว่าเป็นเบื้องต้นของการฝึกในระดับกายอย่างหยาบๆอยู่ในแค่ระดับศีล นับเป็นความดีของชีวิตในระดับวัตถุ ส่วนศิลปะทางธรรมถือเป็นระดับกลาง คนที่สมบูรณ์ด้วยศิลปะทางธรรมนี้ จะทำให้เขาคนนั้นเป็นคนมีศีลธรรม ความมีศีลธรรมของเขาก็จะช่วยในการแก้ปัญหาชีวิตของเขาคือความทุกข์ทางจิตใจ ทำให้เป็นคนมีความสุขทางจิตใจ ทั้งนี้ ศิลปะทางโลกและศิลปะทางธรรมก็ยังถือว่าเป็นความงามที่ยังข้องเกี่ยวกับชาวโลกอยู่และเป็นความงามในความหมายที่ชาวโลกเข้าใจ

ส่วนความงามของธรรมชาติแบ่งออกเป็น 2 คือ ความงามของธรรมชาติแวดล้อมและความงามของธรรม ความงามของธรรมชาติแวดล้อม ครอบคลุมความงามของทุกอย่างที่มีอยู่ในโลกไม่ว่าจะเป็น ความงามของคน ความงามของสัตว์ ความงามของวัตถุ ความงามของสถานที่ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ท้องทุ่งนา เป็นต้น ส่วนความงามของธรรมเป็นความงามของความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งพุทธศาสนา เรียกความจริงนั้นว่า ธาตุ ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งที่ทรงสภาวะของตนเองไว้ มีอยู่ เป็นอยู่ และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของมันเองโดยอิงอาศัยซึ่งกันและกันในลักษณะที่ต่างเป็นเหตุปัจจัยของกันและกัน มีทั้งสิ่งที่เป็นรูปธาตุ (รูปธรรม) กับอรูปธาตุ (นามธรรม) และความงามของธรรมหรือความจริงนี้เป็นผลจากคุณภาพหรือคุณสมบัติของธรรมที่ปรากฏต่อการรับรู้ของมนุษย์ผู้มีญาณหรือแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ผู้ทรงศีลทรงธรรม ทำให้คนทั่วไปรู้เห็นได้ว่าเป็นผู้มีธรรมหรือเป็นคนที่มีงามโดยไม่จำกัดอายุหรือเพศวัย ปรากฏการณ์ทางความงามของธรรมจึงเป็นสากล ทุกคนที่รู้หรือสัมผัสย่อมรู้ได้หรือสัมผัสได้ตรงกันและเหมือนกัน

ดังนั้น ความงามของศิลปะทั้ง 2 ประเภทและความงามของธรรมชาติแวดล้อม ถือได้ว่ายังข้องเกี่ยวอยู่กับโลก ยังเป็นไปตามกระแสโลก และเป็นสิ่งที่ชาวโลกหลงใหลให้ความสำคัญ ส่วนความงามของธรรมชาติแวดล้อม ก็ยังเป็นสิ่งที่เป็นไปตามกระแสโลก แต่ความงามของธรรมนั้นเป็นสิ่งที่อยู่เหนือโลก เป็นสิ่งที่ชาวโลกเข้าใจได้ยาก เพราะเป็นสิ่งที่ไม่รู้ด้วยจิตหรือเห็นด้วยวิญญาณ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเท่านั้นจึงสามารถเห็นได้ และเมื่อผู้ใดได้เห็นคุณภาพของธรรมหรือความจริงแล้วก็จะทำให้คนนั้นงามเพราะพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้วยังส่งกระแสของความงามไปถึงธรรมชาติแวดล้อมที่อยู่รอบข้างงามด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสังคายนา เล่มที่ 10, 12, 15, 20, 21, 25,28.**กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- พระธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย. **มงคล 38 ประการ.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สัมปชัญญะ, 2548.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. **พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่มที่ 11, 34, 41, 47, 56.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิวพร, 2526.
- สุเชาว์ พลอยชุม. **พุทธปรัชญาในสุตตันตปิฎก.** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, 2552.

การบริหารหลักสูตรตามแนวพุทธ Curriculum administration according to the Buddhist guidelines

สายใจ คำทะเนตร¹
พระครูธรรมภาณีสมัย ดร.²
พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ ดร.³

¹นักวิชาการอิสระ
²อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
³อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: Email: saijai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมายของหลักสูตร ความหมายของการบริหาร แนวทางการบริหารหลักสูตรประกอบด้วย การวางแผนหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้การนิเทศกำกับติดตามหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร และหลักธรรมในการบริหารหลักสูตร ได้แก่ 1) การรักตน (เอง) เพื่อเป็นหลักประกันไม่ให้เกิดความเสื่อมต่างๆ 2) การรักคนรอบข้าง เพื่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และยังเป็นการทำหน้าที่ที่ถูกต้องเหมาะสมระหว่างกัน 3) การรักไม่มีประมาณ เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เมื่อมีทั้งธรรมทั้ง 3 ประการนี้ย่อมทำให้เกิดความรักความสามัคคีในการทำงาน ซึ่งส่งผลถึงคุณภาพในการบริหารหลักสูตร และการจัดการศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารหลักสูตร, การบริหารแนวพุทธ

Abstract

This article aims to present the meaning of the course. Management definition The course management guidelines consist of Curriculum planning and course implementation; curriculum supervision; And course assessment and the principles in the course management are 1) Loving oneself (oneself) as

a guarantee against various deteriorations 2) Loving people around for having a good relationship with other people and it is also a function that is appropriate for each other. 3) Love is not around. Is to help and support each other When there are all 3 virtues, this would lead to love and unity in work. Which affects the quality of course administration and educational management

Keywords: curriculum administration, Buddhist administration

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด การเรียนรู้ตามสภาพจริง มีการนำเสนอการเรียนรู้ต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน ผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ และคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของไทยเน้นการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและยั่งยืน มีความคิดใหม่ๆ จัดทำโครงการ สร้างสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งประดิษฐ์ เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้หรือสร้างสรรค์ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แก้ปัญหา ตรวจสอบความรู้ของตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากการศึกษาใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับมีการเน้นการปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็นแก้ปัญหาเป็นและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวมีการกำหนดแนวการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิด

เป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การจะจัดการเรียนรู้ให้ได้ปฏิบัติตามที่ต้องการนั้น สิ่งแรกที่ต้องพิจารณาคือหลักสูตร แล้วหลักสูตรคืออะไร

ความหมายของหลักสูตร

กลัททอน (Glatthorn and others, 2006 อ้างถึงใน รัตนา ดวงแก้ว, มปป.) ได้รวบรวมไว้ ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

หลักสูตร คือ ความสำเร็จของประสบการณ์และการประกอบการณ์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับชีวิตของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้เรียนที่พัฒนามากที่สุด เนื่องจากช่วยให้แก่นเรียนเผชิญกับสภาพการณ์และควบคุมได้ในการดำเนินชีวิต

หลักสูตร คือ ลำดับก่อนหลังของเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่จัดเตรียมในวิธีที่ที่จะทำการเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จ ทำให้นักเรียนรอบรู้ตามสมรรถนะที่ระบุไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

หลักสูตร คือ ผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตั้งใจสำหรับใช้การวางแผนการสอนให้เป็นประโยชน์

หลักสูตร คือ แผนการจัดโอกาสการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้รับการศึกษา

หลักสูตร คือ ขอบข่ายประสบการณ์ทั้งปวงทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเพื่อเปิดไปสู่ความสามารถของแต่ละบุคคล หรือหลักสูตรเป็นชุดของความสามารถทางปัญญาที่สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์และประสบความสำเร็จในชีวิต

หลักสูตรไม่ใช่ผลผลิตที่เป็นรูปธรรม แต่เป็นการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ผู้สอน ความรู้ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวันปกติ

หลักสูตรเป็นการอธิบายองค์ความรู้และวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้ในการสื่อสาร

หลักสูตรประกอบด้วยข้อความที่เป็นจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์เฉพาะ ซึ่งชี้บ่งให้เห็นถึงการเลือกและการจัดการเนื้อหา และยังบอกให้ทราบถึงรูปแบบเฉพาะของการเรียนรู้และการสอนท้ายที่สุด หลักสูตรยังรวมโปรแกรมการประเมินผลลัพธ์ด้วย

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรหมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับเนื้อหา ก่อนหลังที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ผู้สอน ความรู้ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวันปกติ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนามากที่สุด สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่หลักสูตรต้องการ

ความหมายของการบริหาร

การบริหารหมายถึง กระบวนการที่ทำงานสำเร็จลุล่วง โดยอาศัยความพยายามและความสามารถของบุคคลในองค์การ โดยเน้นว่าเป็นการทำงานในระดับอำนาจการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย และระเบียบข้อบังคับขององค์การ การกระตุ้นความมีส่วนร่วม และการโน้มน้าวชักจูงให้บุคลากรในองค์การให้ทำงาน เพื่อให้เข้าถึงวิสัยทัศน์ขององค์การ (เสาวลักษณ์ จินธรรมคุณ อรุณรัตน์ เทพนา และ ธัญรัชต์ องค์กรมีเกียรติ, 2559)

การบริหารหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป นำศาสตร์มาร่วมกันดำเนินงาน โดยใช้วิธีที่เหมาะสมอย่างมีศิลปะเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ การทำงานขององค์การให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น นั่นเอง (นิตยา ศรีญาณลักษณ์, 2557)

การบริหาร คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ (หวน พิณรุพันธ์, 2555)

การบริหาร คือ กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร (วิโรจน์ สารัตนะ, 2555)

การบริหารหมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม หรืองานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สมัย ผาสุโก, มปป.)

การบริหาร คือ กระบวนการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานขององค์การ (English Oxford Living Dictionaries, 2017)

การบริหารคือกระบวนการทางสังคมในการจัดการทรัพยากรทางการเงินและวัสดุเพื่อบรรลุภารกิจ (Rebore, R.W., 2009)

จะเห็นว่าการบริหารหมายถึง กระบวนการทำงานโดยใช้ศาสตร์ และศิลปะของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

การบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรจะประกอบไปด้วย 3 ประเด็น คือ (1) การวางแผนหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ (2) การนิเทศกำกับติดตามหลักสูตร และ (3) การประเมินหลักสูตร ดังต่อไปนี้

การวางแผนหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

อนสไตน์ และฮันกินส์ (Ornstein and Hunkins อ้างถึงใน รัตนา ดวงแก้ว, มปป.) ได้เสนอแนะขั้นตอนการดำเนินการวางแผนหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรก่อนเริ่มดำเนินการเพื่อช่วยให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในความพร้อมของการดำเนินการ
- 2) ประเมินปัญหาความต้องการจำเป็น
- 3) ระบุปัญหาและความต้องการจำเป็น พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตลักษณะที่เชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 4) ทบทวนจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะทำให้ปัญหาและความต้องการจำเป็นปรากฏเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนขึ้น
- 5) ประกาศข้อเสนอแผนหลักสูตรที่จะนำไปสู่การปฏิบัติและการประเมิน ในขั้นนี้เป็น การพิจารณาปัญหาและความต้องการจำเป็นสำคัญและวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา ด้วยการพิจารณาจุดมุ่งหมายทั่วไปและเป้าหมายที่เหมาะสม
- 6) เตรียมออกแบบด้วยการเลือกตัวแบบต้องทบทวนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการสอน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะไว้ด้วย
- 7) จัดระบบการทำงานในการสร้างหลักสูตรและนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม
- 8) นิเทศติดตามกระบวนการวางแผนและการนำแผนไปใช้ เพื่อให้การวางแผนดำเนินไปอย่างราบรื่นกระบวนการวางแผนจะต้องได้รับการบริหารและการนิเทศควบคู่กันไป นโยบายการนิเทศอาจจะควบคุมจากส่วนกลาง แต่ตามปกติแล้วควรจะดำเนินการโดยผู้นำหลักสูตรในระดับสถาบัน
- 9) ใช้ประโยชน์จากผลผลิตของการวางแผน หากผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับ และรู้สึกสบายใจในการทำงานกับโครงการหลักสูตรใหม่

10) นำวิธีการประเมินไปประยุกต์ใช้ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามแผน และตรวจสอบประสิทธิผลว่าผลที่ได้รับสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเป้าหมาย และจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่

จะเห็นได้ว่าการวางแผนตามขั้นตอนดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้ได้ในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียในการศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วม

การนิเทศกำกับติดตามหลักสูตร

ฮอยและฟอร์ลิส (Hoy and Forsyth อ้างถึงใน รัตนา ดวงแก้ว, มปป.) ให้ความเห็นว่า กระบวนการนิเทศจะประสบความสำเร็จได้ ทั้งผู้นิเทศและผู้สอนจะต้องมีองค์ประกอบที่แสดงถึงความร่วมมือร่วมใจและสร้างบรรยากาศทางวิชาชีพให้ปรากฏอย่างน้อย 3 องค์ประกอบ คือ

1) การเปิดเผย (open) การเปิดเผยจะสร้างความไว้วางใจ (Trust) การที่ผู้นิเทศแสดงออกด้วยการให้ความสนใจแก่ผู้รับการนิเทศอย่างจริงจัง ให้การนับถือ ใส่ใจในความต้องการและความรู้สึกของผู้รับการนิเทศ จะทำให้เกิดการยอมรับนับถือในตัวของผู้นิเทศ ดังนั้น ในฐานะผู้นำการนิเทศจะต้อง “สร้างความไว้วางใจและรักษาไว้ซึ่งความไว้วางใจ”

2) การเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศโดยสมัครใจ (participatory) ซึ่งในการนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้นิเทศต้องแสดงให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศมีความหมายและมีคุณค่าต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอนในการยกระดับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพของหลักสูตรและผู้เรียน

3) การสร้างบรรยากาศทางวิชาชีพให้ปรากฏ (professional climate) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะการนิเทศได้แก่ การรู้จักที่จะตั้งคำถาม (questioning) การให้คำปรึกษาแนะนำ (advisement) การรู้จักที่จะสงบวาท (silence) การแปลความหมาย (interpretation) และการเปิดเผยตนเอง (self-disclosure) เป็นต้น รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจแสดงออกด้วยการพูดหรือใช้ภาษาท่าทาง ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรเน้นที่ความรู้สึกด้านจิตใจเป็นสำคัญ

การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งการประเมินครอบคลุมถึงการตัดสินเกี่ยวกับผลการปฏิบัติของผู้เรียนและตัวหลักสูตร การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งที่บูรณาการกับการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษา ไม่ใช่เน้นแค่จุดหมายปลายทางของการพัฒนาเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การประเมินเป็นสิ่งที่มีความสำคัญไม่เพียงแต่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังต่อเนื่องไปสู่อนาคต

จะเห็นได้ว่าการบริหารหลักสูตรจะประกอบด้วย 3 ส่วน ที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ไม่สามารถตัดส่วนใดออกได้ การมีทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ การวางแผนหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศกำกับติดตามหลักสูตร และ การประเมินหลักสูตร ในการบริหารหลักสูตรนั้น จะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยที่สุด 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร หรือผู้นำการบริหารหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์กัน การไม่เกิดปัญหา และเกิดการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นนั้น การมีหลักธรรมมาช่วยในการบริหารเป็นสิ่งจำเป็น ดังคำกล่าวอมตวาจาของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่กล่าวว่า “ศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ” โลกกำลังจะวินาศ เพราะศีลธรรมกำลังพ่ายแพ้ ศีลธรรมกำลังพ่ายแพ้ แก่กิเลสของมนุษย์ ผู้ตกอยู่ภายใต้วัตถุนิยม บูชาเศรษฐกิจการเมือง อำนาจวาสนาความสุข จนไม่คำนึงถึงศีลธรรม (มโหสถ ผู้เจริญ, 2553) โดยเฉพาะถ้าขาดศีลธรรมในวงการการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการปลูกฝังคุณค่า ความคิดความเชื่อต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ผู้ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารหลักสูตร

การบริหารเป็นศิลปะการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับบุคคลอื่น (Peter F. Drucker อ้างถึงใน สมัย ผาสุกโก, มปป.) จะเห็นถึงการบริหารต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ หลักธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารหลักสูตรครั้งนี้เน้นเรื่องการบริหารตน แลละบริหารความสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพราะการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ย่อมเกิดการทำงานที่ราบรื่น มีความสุขในการทำงาน เพราะปัญหาในการทำงานส่วนหนึ่งนอกจากเรื่องงาน แล้วความสัมพันธ์กับทีมที่ทำงานก็เป็นสิ่งสำคัญด้วยเช่นกัน และผู้เขียนเชื่อว่าถ้าบุคคลบริหารตนได้ดีย่อมเกิด

หลักประกันความเสื่อม ก่อให้เกิดความเจริญ หลักธรรมในการบริหารหลักสูตรในครั้งนี้ ผู้เขียนนำเสนอเรื่อง การรักตน(เอง) การรักคนรอบข้าง และการรักไม่มีประมาณ ดังมีรายละเอียดดังนี้

การรักตน(เอง) คืออะไร

การรักตนเอง คือ การมีความประพฤติชอบทางกายและวาจา การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย การรักษาปกติตามระเบียบวินัย และการควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน จากที่กล่าวมาคือหลักของศีล 5 (พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2546) นั้นเอง แล้วการรักตนเองมีหลักประกันความเสื่อมอย่างไรบ้าง

ข้อ 1 หลักประกันชีวิต “ปาณาติปาตา เวรมณี” การเว้นจากการฆ่า เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน ย่อมนำมาซึ่งความสงบร่มเย็น ย่อมไม่ถูกเบียนเบียนเช่นกัน การไม่ประทุษร้ายต่อกัน การเอื้ออาทรกันย่อมนำมาซึ่งสัมพันธภาพที่ดีงาม การเป็นผู้มีอายุยืน

ข้อ 2 หลักประกันทรัพย์สิน “อทินนาทานา เวรมณี” การเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้เว้นจากการลักโก่ง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน

ข้อ 3 หลักประกันครอบครัว “กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี” การเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน

ข้อ 4 หลักประกันสังคม “มุสาวาทา เวรมณี” การเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง เมื่อพูดจริงย่อมเกิดการเชื่อถือของบุคคลอื่น

ข้อ 5 หลักประกันสติ “สุราเมรยมชขพมาทฎฐานา เวรมณี” การเว้นจากน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ การเว้นสุรา และสิ่งเสพติดทำให้เกิดสติดี ไม่ทำอะไรรที่ขาดการยั้งคิดจากการขาดสติ

รักคนรอบข้าง

การรักคนรอบข้าง คือ การเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา อย่างเหมาะสม จะส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีนำมาซึ่งผลลัพธ์ ที่ดีในการบริหารจัดการ การรักคนรอบข้าง หรือ ทิศ 6 ประกอบด้วย (พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2546)

1. ทิศเบื้องหน้า “ปรัถิมทิศ” คือ ทิศตะวันออก ได้แก่ มารดาบิดา เพราะเป็น
ผู้มีอุปการะแก่เรามาก่อน ผู้มีบุญคุณ

1.1 บุตรธิดาพึงบำรุงมารดาบิดา ผู้เป็นทิศเบื้องหน้า ดังนี้

- 1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
- 2) ช่วยทำการงานของท่าน
- 3) ดำรงวงศ์สกุล
- 4) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
- 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

1.2 บิดามารดาอย่ามอนุเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้

- 1) ห้ามปรามจากความชั่ว
- 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี
- 3) ให้ศึกษาศิลปวิทยา
- 4) หาคู่ครองที่สมควรให้
- 5) มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร

2. ทิศเบื้องขวา “ทักษิณทิศ” คือ ทิศใต้ ได้แก่ ครูอาจารย์ เพราะเป็น
ทักษิณบุคคคล ควรแก่การบูชาคุณ

2.1 ศิษย์พึงบำรุงครูอาจารย์ ผู้เป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้

- 1) ลูกต้อนรับ
- 2) เข้าไปหา เพื่อบำรุง คอยรับใช้ ปรีกษา และรับคำแนะนำ
เป็นต้น
- 3) ใฝ่ใจเรียน คือ มีใจรัก เรียนด้วยศรัทธา และรู้จักฟังให้เกิด
ปัญญา
- 4) ประนินบัติ ช่วยบริการ
- 5) เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ คือ เอาจริงเอาจัง ถือเป็นกิจ
สำคัญ

2.2 ครูอาจารย์อย่ามอนุเคราะห์ศิษย์ ดังนี้

- 1) ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี

- 2) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- 3) สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
- 4) ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ
- 5) สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ สอนฝึกให้รู้จักเลี้ยงตัวรักษา

ตนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี

3. ทิศเบื้องหลัง “ปัจฉิมทิศ” ทิศตะวันตก ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะติดตามเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง

3.1 สามีบำรุงภรรยา ผู้เป็นทิศเบื้องหลัง ดังนี้

- 1) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา
- 2) ไม่ดูหมิ่น
- 3) ไม่นอกใจ
- 4) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้
- 5) หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

3.2 ภรรยาอย่ามอนุเคราะห์สามี ดังนี้

- 1) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
- 2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
- 3) ไม่นอกใจ
- 4) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
- 5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

4. ทิศเบื้องซ้าย “อุตตรทิศ” ทิศเหนือ ได้แก่ มิตรสหาย เพราะเป็นผู้ช่วยให้ข้ามพ้นอุปสรรคภัยอันตราย และเป็นกำลังสนับสนุน ให้บรรลุความสำเร็จ

4.1 บุคคลพึงบำรุงมิตรสหาย ผู้เป็นทิศเบื้องซ้าย ดังนี้

- 1) เผื่อแผ่แบ่งปัน
- 2) พุดจามีน้ำใจ
- 3) ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- 4) มีตนเสมอ ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน
- 5) ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

4.2 มิตรสหายย่อมอนุเคราะห์ตอบ ดังนี้

- 1) เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาป้องกัน
- 2) เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อน
- 3) ในคราวมีภัย เป็นที่พึ่งได้
- 4) ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
- 5) นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร.

5. ทิศเบื้องล่าง “เหฏฐิมทิศ” ได้แก่ คนรับใช้และคนงาน เพราะเป็นผู้ช่วยทำการงานต่าง ๆ เป็นฐานกำลังให้

5.1 นายพึงบำรุงคนรับใช้และคนงาน ผู้เป็นทิศเบื้องล่าง ดังนี้

- 1) จัดการงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังความสามารถ
- 2) ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่
- 3) จัดสวัสดิการดี มีช่วยรักษาพยาบาลให้ยามเจ็บไข้ เป็นต้น
- 4) ได้ของแปลกๆ พิเศษมา ก็แบ่งปันให้
- 5) ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร

5.2 คนรับใช้และคนงานย่อมอนุเคราะห์นาย ดังนี้

- 1) เริ่มทำการงานก่อนนาย
- 2) เลิกงานทีหลังนาย
- 3) ถือเอาแต่ของที่นายให้
- 4) ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
- 5) นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่

6. ทิศเบื้องบน “อุปริมทิศ” ได้แก่ สมณพราหมณ์ คือ พระสงฆ์ เพราะเป็นผู้สูงด้วยคุณธรรม และเป็นผู้นำทางจิตใจ

6.1 คฤหัสถ์ย่อมบำรุงพระสงฆ์ ผู้เป็นทิศเบื้องบน ดังนี้

- 1) จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา
- 2) จะพูดสิ่งใด ก็พูดด้วยเมตตา
- 3) จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยเมตตา
- 4) ต้อนรับด้วยความเต็มใจ

5) อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย

6.2 พระสงฆ์ย่อมอนุเคราะห์คฤหัสถ์ ดังนี้

- 1) ห้ามปรามจากความชั่ว
- 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี
- 3) อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
- 4) ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
- 5) ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง
- 6) บอทางสวรรค์ คือทางชีวิตที่มีความสุขความเจริญให้

ผู้ปฏิบัติดังกล่าวนี้ชื่อว่า ปกปักษ์รักษาทั่วทุกทิศให้เป็นแดนเกษมสุขปลอดภัย

รักไม่มีประมาณ

การรักไม่มีประมาณหรือเมตตา เป็นความรัก ความปรารถนาให้เขามีความสุข โดยการแผ่เมตริจิตคิดจะให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขทั่วหน้า เอื้อเพื่อแผ่แผ่ ถ้าเป็นหลักเมตตา กรุณาเป็นหลักเบญจธรรม จะเป็นความรักความปรารถนาดีและความสงสาร ความอยากช่วยเหลือปลดเปลื้องทุกข์ ซึ่งผู้ใดเจริญเมตตาธรรมอยู่เสมอ จนจิตตั้งมั่นในเมตตา มีเมตตาเป็นคุณสมบัติประจำใจ จะได้รับอานิสงส์ คือผลดี 11 ประการ ดังนี้ หลักก็เป็นสุข ตื่นก็เป็นสุข ไม่ฝันร้าย เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย เป็นที่รักของอมมนุษย์ทั้งหลาย เทวดาย่อมรักษา ไม่ต้องภัยจากไฟ ยาพิษ หรือศัตราวุธ จิตเป็นสมาธิง่าย สีนหน้าผองใส เมื่อจะตาย ใจก็สงบ ไม่หลงไหลไร้สติ ถ้ายังไม่บรรลุคุณพิเศษที่สูงกว่า ย่อมเข้าถึงพรหมโลก (พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2546)

บทสรุป

การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้นำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ทำให้ได้ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นกำลังของประเทศชาติ การบริหารหลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผน หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศกำกับติดตามหลักสูตร และ การประเมินหลักสูตร แต่ละขั้นตอนต้องมีการวางแผนการกำกับติดตาม และประเมินผล เพื่อคุณภาพที่ดี คุณธรรมที่นำมาบริหารหลักสูตรเน้นการบริหารตนเอง ดังที่ผู้เขียนนำเสนอ

มี 3 ประการได้แก่ 1) การรักตน(เอง) หรือศีล 5 เพื่อเป็นหลักประกันไม่ให้เกิดความเสื่อมต่าง ๆ 2) การรักคนรอบข้าง คือการบริหารบุคคลรอบข้าง โดยใช้ทศ 6 เพื่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และยังเป็นการทำหน้าที่ที่ถูกต้องเหมาะสมระหว่างกัน 3) การรักไม่มีประมาณ เป็นความเมตตากรุณาที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เมื่อมีทั้งธรรมทั้ง 3 ประการนี้ย่อมทำให้เกิดความรักความสามัคคี เกิดความเจริญก้าวหน้า และการทำงานอย่างมีความสุขแน่นอน เพราะทุกชีวิตเกิดมาย่อมต้องการความเจริญ และความสุขด้วยกันทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

- นิตยา ศรีญาณลักษณ์. (2557). **การบริหารการพยาบาล**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12 สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2560 จาก http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=265
- มโหสถ ผู้เจริญ. (2553). ศีลธรรม ไม่กลับมาโลกาจะวินาศ. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2560 จาก <https://bit.ly/2OXcnLe>
- รัตนา ดวงแก้ว. (มปป.). **การบริหาร และการพัฒนาหลักสูตร**. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2560 จาก <https://mystou.files.wordpress.com/2012/02/23503-5-ne.pdf>
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2555). **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สมัย ผาสุกโก. (มปป.). **พระพุทธศาสนากับการบริหารการศึกษา**. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- เสาวลักษณ์ จินธรรมคุณ อรุณรัตน์ เทพนา และธัญยรัชต์ องค์กรเกียรติ. (2559). **การบริหารการพยาบาลยุค 4G Plus**. กรุงเทพฯ: ทีบีเอส โปรดักต์.
- หวน พันธุ์พันธ์. (2555). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2560 จาก <https://bit.ly/2pGllSM>
- English Oxford Living Dictionaries. (2017). Definition of Administration in English. Retrieved June 21, 2017 from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/administration>

Rebore, R.W. (2009). Human Resources Administration In Education: A Management Approach. (8th Ed.). Boston: Pearson.

ย้อนรอยพญานาคถอดเกี๊ยตประวัติศาสตร์นครเชียงตุง (A little Historical Knowledge of The Great Naga in Kengtung)

ทรงศักดิ์ พรหมดี¹, พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์ (จิตติชัย จิตติชัยโย)², ภัทรชัย อุทาพันธ์³
Songsakdi Promdee¹, Phrakhrusunthronmahachetiyaturak², Phattharachai Uthaphun³

^{1, 2}อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มมร. วิทยาเขตล้านนา

³อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มมร. วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: Email: Promdee1979@hotmail.com

บทคัดย่อ

เมืองเชียงตุง เป็นเมืองหนึ่งของรัฐฉาน สูงจากระดับน้ำทะเล 2,700 ฟุต มีพื้นที่ประมาณ 72 ตารางไมล์ มีพื้นที่เป็นแอ่งก้นกระทะอยู่ระหว่างแม่น้ำสาละวินตะวันตกและแม่น้ำโขงตะวันออก อาณาเขตทิศเหนือ ติดต่อกับสิบสองปันนาในมณฑลยูนนาน ทางใต้ติดต่อกับล้านนา มีสภาพอากาศค่อนข้างดี มีหนองน้ำใหญ่ ภูเขาล้อมรอบ บ้านและวัดตั้งอยู่บนยอดเขา ไหล่เขา และท้องนา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนา ปั่นหม้อ ทำมิด เครื่องเงิน เครื่องเงิน การทอผ้า และอาชีพรับราชการยังเป็นที่ยอมรับเป็นอันแรก เพราะถือว่ามีเกียรติในสังคม เมืองเชียงตุงมีความเป็นอยู่ด้วยวิถีชีวิตเรียบง่าย สมถะ รักสันติภาพ เข้ากับธรรมชาติ และรักษาประเพณีวัฒนธรรมของตน ทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

ดังนั้น จากบันทึกการเดินทางสำรวจเส้นทางการค้าใน พ.ศ. 2380 ของนายแพทย์เดวิด ริชาร์ดสัน และร้อยเอก วิลเลียม ซี แมคเคล้าด์ ซึ่งเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ เกี่ยวกับบ้านเมืองของรัฐไทและเส้นทางติดต่อค้าขายข้ามพรมแดน ทำให้ทราบว่า เชียงตุงในปัจจุบันเป็นรัฐไทใหญ่ที่มีความสำคัญทางการเมืองในอดีต เชียงตุงมีอำนาจมากเพราะเป็นรัฐที่มั่งคั่ง จากการค้าขาย มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าเมืองไทใหญ่อื่นๆ และมียังมีจำนวนประชากรมาก อีกทั้งยังมีเมืองบริวารที่สำคัญหลายเมือง คือ เมืองยอง เมืองเลน เมืองสาด และเมืองปุ ความสำคัญในทางเศรษฐกิจ ของเชียงตุงอยู่ที่การค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าข้ามพรมแดน ระหว่างจีนกับรัฐไท เส้นทางการค้าหลักจากยูนนานผ่านเชียงตุงมายังรัฐไททางใต้ หลังจากอังกฤษยึดหัวเมืองชายทะเลของพม่าได้แล้ว ได้เริ่มการสำรวจเส้นทางการค้า

ผ่านรัฐไทขึ้นไปจนถึงชายแดนจีน เป็นการส่งข้าราชการอังกฤษไปยังล้านนา เชียงตุง และเชียงรุ่งเป็นครั้งแรกเพื่อเปิดเส้นทางการค้าสู่ตลาดจีน

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์, ภูมิหลัง/ตำนาน, ความสัมพันธ์เชียงใหม่-เชียงตุง

Abstract

Kwangtung Chiang Tung plays an important role in the culture, religion and morals of Chiang Tung, a city with a belief in snakes. It is important for landmarks such as Nong Tung or the temple. Snakes are believed to be very special animals. But the people of Chiang Tung do not believe in the importance or great worship. Snakes are associated with Buddhism from the present day to the present. Especially in the case of the priesthood, there must be something that is a symbol of the serpent. The town of Chiang Tung used to make gold candles and silver coins as Naga Tanaka. There are cultures related to Naga, such as the culture of the temple or the temple. It is very popular as a couple. Naga is a special animal with great power, a virtuous form of good deeds, such as the truth and the guardian of all ages.

Keywords: History, Regence, Chiang Mai- Kwangtung

บทนำ

โครงการพระนักเผยแผ่ลุ่มน้ำโขงจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2557 โดยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน มีพระครูธรรมมาภิสมัยเป็นผู้ริเริ่มโครงการและได้รับความเห็นชอบจากพระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ดร. รองอธิการบดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่องานเผยแผ่พุทธศาสนาโดยใช้คำว่า “การเผยแผ่ในเขตลุ่มน้ำโขง” มีประเทศต่างๆ ที่ตอบรับในการเข้าร่วมสัมมนาและประชุมวิชาการในครั้งแรก 4 ประเทศ ได้แก่ พระนักเผยแผ่ในประเทศเวียดนาม พระสงฆ์ในประเทศกัมพูชา พระสงฆ์ในประเทศลาว พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ (เชียงตุง รัฐฉาน) และในปัจจุบันพระสงฆ์จากประเทศจีน (เขตมณฑลสิบสองปันนา) ได้ตอบรับเข้าร่วม จึงนับเป็นประเทศที่ 5 และรวมประเทศไทยเป็น 6 ประเทศ ในการพัฒนางานเผยแผ่ด้านพุทธศาสนาในเขตลุ่มน้ำโขงนั่นเอง ตลอดระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมาพบว่าได้รับความร่วมมือและผลการดำเนินโครงการพัฒนาไปสู่งานวิชาการในระดับชาติและนานาชาติได้อย่างดีเยี่ยม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ในฐานะเจ้าภาพร่วม ได้ดำเนินการตามภารกิจที่สนับสนุนด้านบุคลากรและการประสานงานกับพระสงฆ์จากประเทศเมียนมาร์ (เชียงใหม่) ผู้เขียน ในฐานะที่ได้รับมอบหมายและเป็นผู้ติดต่อประสานงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้เห็นการพัฒนาดำเนินงานวิชาการอย่างต่อเนื่องและเด่นชัด โดยเฉพาะด้านงานวิชาการที่พัฒนาให้มีการนำเสนอบทความวิชาการ ทั้งบทความวิจัย และบทความวิชาการทั่วไป นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาวารสารวิชาการให้ผู้นำเสนอได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับมาตรฐานของ (สกอ TCI 2) นับว่าเป็นความสำเร็จที่แรกมาด้วยความเพียรพยายามและการทำงานที่ต่อเนื่องและคุ้มค่ากับพันธกิจและการบริหารงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง

ก่อนวันที่ 12 สิงหาคม 2560 เพียงไม่กี่วันที่ผู้เขียนได้รับหนังสือลงนามจากผู้บริหาร ให้ดำเนินการติดต่อประสานงานเหมือนทุกๆ ปี และกัลยาณมิตรที่จะเป็นผู้นำเอกสารเดินทางจากวิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น บินตรงมาที่วิทยาเขตล้านนาก็คือ อาจารย์ ดร. ภัทรชัย อุทาพันธ์ ซึ่งปีที่แล้วท่านมีทีมงานผู้ช่วยร่วมเดินทางแต่ในครั้งนี้นักเดินทางมาคนเดียว วันที่ 9-11 สิงหาคม 2560 คือกำหนดการเดินทางเข้าไปติดต่อประสานงานนำเอกสารและรายละเอียดข้ามด้านท่าซี้เหล็ก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย คณะเราได้รับการประสานงานที่ทีมงานของบริษัททัวร์ฝั่งไทย ได้ไปติดต่อที่ทีมงานไคร์เวย์โร้ดจากพม่าให้มารับที่หน้าด้านตอนเช้า และจะใช้เวลาในการเดินทางจากด้านท่าซี้เหล็กด้วยรถตู้ส่วนตัวที่เป็นทะเบียนพม่าเท่านั้น ใช้เวลาเดินทาง ประมาณ 5-6 ชั่วโมง ระยะทาง 97 กิโลเมตร (35 ไมล์ Mile พม่าใช้มาตราวัดแบบอังกฤษ ความสูงใช้เป็น ฟิตส์ Feet และรถยนต์แบบพวงมาลัยซ้าย)

ระยะทาง 97 กิโลเมตร อาจไม่ไกลเมื่อเทียบกับเมืองไทยที่ถนนหนทางสะดวกสบาย แต่สำหรับรัฐฉาน เมืองที่อยู่ห่างไกลเมืองหลวงมาอย่างเชียงใหม่ หนองคาย บ้านเรื่อน ที่เราใช้คำว่าความเจริญ ถึงแม้จะได้รับการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ เทียบกับปีแรกๆ ที่คณะเราได้เข้ามาแต่ก็ยังคงใช้ความเร็วได้น้อยประจวบกับฤดูฝน ที่ฝนตกตลอดเวลาทำให้เราเดินทางได้ช้ามาก แต่ด้วยอาศัยที่มาทุกปีผู้เขียน เห็นว่าควรมีอะไรที่จะบันทึกเป็นความรู้ติดไม้ติดมือออกไปบ้าง ก็เลยถามไคร์เวย์โร้ดทดสอบภูมิหลังและความสามารถว่าเป็นไคร์เวย์โร้ดอาชีพจริงไหม สรุปสิ่งที่ได้คือ ไคร์เวย์โร้ดทุกคนจะเก่งมากในเชิงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และการขับรถ แต่ไคร์เวย์โร้ดจะเป็นเสียงเดียวกัน และทุกครั้งที่คุณเดินทางมาที่เชียงใหม่ว่า ถามอะไรตอบได้หมด ซอยกวัน ตอบไม่ได้เรื่องต่อไปนี่คือ การเมือง การทหาร และที่เกี่ยวกับความมั่นคง (No idea) แปลว่า กฎของไคร์เวย์โร้ดครับ

ดังนั้น เพื่อการปฏิบัติตัวเป็นลูกท้าวที่ดี นักท่องเที่ยวที่มีจรรยาบรรณ คณะเรา จึงเน้นไปในเรื่องประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม และก็นึกขึ้นมาได้ว่าปีที่แล้วเราได้มาเชียงใหม่และได้ทำวิจัยเรื่อง “พญานาคในเมืองเชียงใหม่” ผ่านการวิจัยเชิงลึกแบบเอกสารและการสัมภาษณ์ลงพื้นที่สำรวจจริงในครั้งนั้น สิ่งที่เราค้นพบในผลการวิจัยที่น่าสนใจก็คือรากเหง้าทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นภาษา เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร การกิน และที่อยู่อาศัย บ้านเรือนสถาปัตยกรรม วัดวาอาราม ล้วนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม แบบล้านนาทั้งสิ้น ผู้คนพื้นเมืองเป็นชาวไทยใหญ่ ใช้ภาษาไต หรือที่เราเรียกว่าภาษาไทยใหญ่ วัฒนธรรมทุกอย่างแทบจะไม่มีกลิ่นไอของความเป็นประเทศเมียนมาร์ก็ว่าได้ มุมมองที่เป็นประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านพุทธศาสนา ที่เชียงใหม่รับจากล้านนาเชียงใหม่ เชียงราย ในสมัยพญามังราย จึงทำให้ผู้เขียน ต้องการหาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และรากเหง้าของความเจริญรุ่งเรืองของเชียงใหม่ในปัจจุบัน โดยได้ตั้งหัวการเขียนบทความให้สอดคล้องกับงานวิจัยว่า “ย้อนรอยพญานาคถอดเกสต์ประวัติศาสตร์นครเชียงใหม่” เพื่อนำเสนอเป็นเกร็ดความรู้ด้านวิชาการอิงประวัติศาสตร์จากการรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้ฟังจากไกด์บรรยายและได้สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากหลักฐานเอกสารและตำราสิ่งพิมพ์ต่างๆ ตลอดระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา ทำให้ได้ข้อมูลน่าสนใจ ดังนี้

เนื้อหาสาระสำคัญของบทความวิชาการ

1. ภูมิหลังตำนานกำเนิดเมืองเชียงใหม่

เมืองเชียงใหม่จึงมีตำนานการสร้างเมืองว่า เมืองนี้เดิมชื่อเมืองประจันตคามหรือจันทคามไม่มีเจ้าเมืองปกครอง ผูกกาได้คาบกรงไม้พาชายเลี้ยงวัวคนหนึ่งมาเป็นเจ้าเมือง ต่อมาชายคนนั้นล้มสัญญาที่ให้ไว้แก่กา กาจิงพาเขาไปทิ้งไว้ที่เกาะกลางทะเล ส่วนเมืองจันทคามถูกฝนตกหนักจนน้ำท่วมกลายเป็นหนองน้ำ มีฤาษี นามว่า “ตุงคฤษี” เป็นบุตรพญาวัวอง (จีน) แสดงอิทธิฤทธิ์ทำให้น้ำไหลออกจากเมือง เหลือเพียงหนองน้ำกลางเมืองขนาดใหญ่ เรียกว่า หนองตุง อันเป็นที่มาของชื่อ เชียงตุง และได้อพยพชาวจีนจากยูนนาน มาอยู่ ต่อมาทนกับโรคภัยไข้เจ็บไม่ไหวจึงอพยพกลับไปหมด ทิ้งน้ำเต้าไว้ กอหนึ่ง น้ำเต้านั้นแตกออกกลายเป็นคนซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวลัวะ ซึ่งได้อาศัยในบริเวณนั้นต่อมา และภายในหนองตุงก็ยังมีพญานาคปกปักรักษาอาศัยอยู่ คอยพิทักษ์พุทธศาสนาด้วยความศรัทธาของตนตามความเชื่อของชาวเมืองจนถึงปัจจุบัน

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ หรือตำนานกำเนิดเมืองเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นโดยพญามังราย ปฐมกษัตริย์ของอาณาจักรล้านนาในยุคสมัยของ การสร้างบ้านแปลงเมือง ตำนานพญามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่เล่าว่า ก่อนที่จะสร้างเมืองเชียงใหม่ พญามังราย

เสด็จประพาสล่าสัตว์ ทอดพระเนตรเห็นกวางทอง (กวางคำ) ตัวหนึ่ง มีลักษณะงดงามมาก จึงทรงไล่ตามหมายจะทรงจับเป็นให้ได้ จนไปถึงดอยจอมหงส์ (ตั้งอยู่บริเวณที่เป็นเมืองเชียงตุงปัจจุบัน) ทรงเห็นภูมิประเทศเหมาะที่จะสร้าง บ้านเมือง จึงทรงชักชวนให้ชาวลัวะ (ละเวือะ) ซึ่งเป็นคนพื้นถิ่น กับคนไทเขินมาตั้งบ้านเมืองในพื้นที่นั้น และให้มีฐานะเป็น “ลูกช้าง หางเมือง” และตั้งเมืองอยู่ที่บริเวณหนองตุง ให้ผู้นำชาวลัวะ (ละเวือะ) ปกครองเมืองเป็นส่วนหนึ่งของแคว้นโยนก แห่งราชวงศ์โยนกเชียงแสนและสืบทอดกันมาหลายชั่วรัชสมัย

ดังนั้น จากประวัติความเป็นมาของเชียงตุง ทั้งจากเรื่องราวปรัมปรา บวกคติที่ผสมผสานนิทานพื้นบ้านพุทธศาสนา ตำนานกล่าวอธิบายชื่อที่เป็นที่มาของเมืองเชียงตุงว่า มาจากชื่อของ “ตุงคฤาษี” ผู้ใช้ไม้เท้าเหล็กขุดลงบนพื้นดิน ให้เป็นร่องเพื่อระบายให้น้ำที่ท่วมอยู่ไหลออกไปจนสร้างบ้านเมืองขึ้นมาได้ จากตำนานกำเนิดของเมืองเชียงตุง จึงเป็นทั้งนิยายและนิทานปรัมปรา และบันทึกประวัติศาสตร์ในเอกสารต่างๆ ซึ่งล้วนผูกโยงกับเรื่องราวของพุทธศาสนาและการประดิษฐานพระธาตุ เพื่อตอกย้ำความสำคัญของเมืองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนาในสมัยแรกเจ้าเมืองลัวะ (ละเวือะ) ต้องมาเข้าเฝ้าพญามังราย ที่เมืองเชียงราย และเชียงใหม่เพื่อรับใช้ หรือใช้คำว่า “เอาเวียกเอาการ” ในฐานะของเมืองขึ้น ต่อมาเนื่องจากความสำคัญทางยุทธศาสตร์การปกครองเมืองเชียงตุง ทำให้กษัตริย์เชียงใหม่ส่งพระโอรสไปปกครองเมืองเชียงตุง โดยมีอำนาจในการปกครองตนเอง ภายหลังเชียงตุงและเชียงใหม่มีฐานะเหมือนเป็นบ้านพี่เมืองน้อง มีบางสมัยที่กษัตริย์ล้านนาเข้มแข็งก็จะขยายอำนาจไปเหนือเมืองเชียงตุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคทองของพุทธศาสนาในล้านนา เชียงตุงได้รับเอาพุทธศาสนา นิกายสวนดอกและนิกายป่าแดง จากเชียงใหม่ โดยการนิมนต์พระสงฆ์นำพระไตรปิฎกมาเพื่อเผยแผ่พุทธศาสนาในเชียงตุง และพระสงฆ์ที่เป็นบุตรหลานชาวเชียงตุงก็ได้บวชศึกษาพระธรรม มีการส่งพระสงฆ์มาเรียนที่เชียงใหม่ สำนักสงฆ์ที่ยังคงสืบทอดถึงปัจจุบันคือสำนักป่าแดง ซึ่งเป็นนิกายที่มีความสำคัญของเชียงตุงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน และในเชียงตุงยังมีวัดป่าแดงและเป็นวัดที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนาเชียงใหม่ และเชียงตุงในปัจจุบัน

2. ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เชียงใหม่ เชียงตุง

จากหลักฐานใบลานเก่าแก่ของวัดอุโมงค์เถราจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้นฉบับที่บันทึกตำนานมังรายเชียงใหม่เชียงตุง ซึ่งสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ถ่ายไมโครฟิล์มเก็บไว้ที่ฝ่ายวิจัยล้านนา เชียงตุง และล้านนา (เชียงใหม่) นั้นมีสายสัมพันธ์เปรียบเสมือนบ้านพี่เมืองน้อง กันมาช้านานกว่า 700 ปี

ทั้งนี้ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์สนับสนุนคำกล่าวนั้น ที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์ล้านนา ที่มีต่อราชวงศ์เจ้าฟ้าเมืองเชียงตุง เนื้อหาในใบลานนั้นนอกจากจะได้กล่าวถึงเมืองที่เคยอยู่ใต้ปกครองของล้านนาในอดีตที่ปัจจุบันอยู่ในภาคเหนือแล้วที่สำคัญได้กล่าวถึงเมืองที่เคยอยู่ใต้ปกครองของล้านนา ซึ่งปัจจุบันอยู่ใน พม่าหรือเมียนมาร์ และจีนแต่สิ่งที่น่าสนใจตอนหนึ่งในหนังสือเรื่องนี้ คือ การกล่าวถึงเมืองเชียงตุงในอดีต ซึ่งระบุว่า

สมัยราชวงศ์เจ้าฟ้าเชียงตุง “มังคุมกินเมืองได้ 17 ปี ก็เสียชีวิต มังเคียนกินเมืองได้ 7 ปี เสียชีวิต เชียงตุงจึงเป็นเมืองร้างเป็นเวลา 10 ปี พระยามังรายจึงส่งพระนางละมู (ผู้สร้างเวียงเชียงเหล็ก จ.ศ. 834) ไปครองเมืองเชียงตุงในปี จ.ศ. 833 พระยาละมูกินเมืองได้ 14 ปี ก็เสียชีวิต พญาน้ำท่วมกินเมืองแทนพ่อในปี จ.ศ. 845 ครั้งถึงสมัยพญาไชยสงคราม กษัตริย์องค์ที่ 2 (พ.ศ.1854-1868) แห่งราชวงศ์มังราย ได้ส่งราชบุตรคือเจ้าน่านไปครองเมืองเชียงตุง และได้รับโทษอาญา ข้อหาบื้อต่อผู้เป็นพ่อ ครั้นถึงสมัยพญาแสนภู (พ.ศ. 1868-1877) กษัตริย์องค์ที่ 3 ของเชียงใหม่ และสมัยพญาคำฟู ผู้ครองนครเชียงใหม่ลำดับที่ 4 (พ.ศ. 1877-1879) ได้ส่งขุนนางไปครองเมืองเชียงตุง ในปี จ.ศ. 891 พญาอายุ (1877-1898) กษัตริย์เชียงใหม่องค์ที่ 5 แห่งราชวงศ์มังราย ได้ส่งพระโอรสไปครองเมืองเชียงตุงคือ พญาเจ็ดพันตุ การเดินทางไปครองเมืองเชียงตุงของพระญาเจ็ดพันตุในครั้งนั้นได้นำพระไตรปิฎกและนิมนต์พระสงฆ์ไปด้วยจำนวน 4 รูป พร้อมทั้งช้างม้าและคนติดตามไปจำนวนมาก พญาเจ็ดพันตุทรงปกครองเมืองเชียงตุงเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากทั้งในด้านการเมืองและศาสนา หลังจากสมัยของเจ้าอ้ายออนและเจ้าแขนเหล็กราชโอรสของเจ้าเจ็ดพันตุสันนิษฐานว่า เชียงตุงคงจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนระยะเวลาหนึ่ง

เชียงตุงกลับมาเป็นเมืองขึ้นของเชียงใหม่อีกครั้ง ปรากฏในสมัยพระเจ้าติโลกราชกษัตริย์องค์ที่ 9 ของเชียงใหม่ (พ.ศ. 1984-2030) ความสัมพันธ์ในลักษณะบ้านพี่เมืองน้องดำเนินสืบมาภายใต้สถานการณ์ที่ผันแปร กล่าวคือในต้นพุทธศตวรรษที่ 24 เชียงตุงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลพม่า ส่วนเชียงใหม่ตกอยู่เชียงตุงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลพม่า ส่วนเชียงใหม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสยาม ซึ่งความขัดแย้งระหว่างสยามและพม่า ได้ส่งผลถึงเชียงใหม่ และเชียงตุงในฐานะเมืองประเทศราช ซึ่งนำไปสู่สงครามเชียงตุงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บุเรงนองยึดเชียงใหม่ล้านนา ปลายสมัยอาณาจักรล้านนา บุเรงนอง (จะเด็จ) สามารถยึดครองเชียงใหม่ได้ในสมัยพญาเมกุฎี (ท้าวแม่กุ พ.ศ.2101) อำนาจที่เชียงใหม่เคยมีต่อเชียงตุงก็สิ้นสุดลงใน พ.ศ. 2107 ขณะนั้นพญาแก้วรัตนภูมิินทร์ (ผู้ครองเมือง

เชียงใหม่แสดงความยอมรับอำนาจพม่าโดยได้ส่งชาวเมืองไปเฝ้ากษัตริย์พม่า ซึ่งยึดครอง เชียงแสนเป็นศูนย์กลางควบคุมล้านนา ทั้งนี้พญาแก้วรัตนภูมินทร์ยังได้ส่งนางแก้วคำ ราชบุตรตรีไปถวายเป็นบาทบริจาริกา กษัตริย์พม่า แม้จะอยู่ภายใต้ปกครองของพม่า แต่ เชียงตุงก็มีอำนาจในการปกครองตนเองอย่างเต็มที่ในฐานะเมืองประเทศราชเชียงใหม่ และเชียงใหม่อยู่ภายใต้การปกครองของพม่าระยะเวลาพร้อม 200 กว่าปี อย่างสงบโดย แทบจะไม่มี ความขัดแย้งรุนแรงใดๆ เกิดขึ้น

เชียงใหม่ในช่วงราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2317 พญาภาวิละ (เจ้า หลวงเชียงใหม่องค์ที่ 1 ราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน) ได้ร่วมมือกับน้องชาย และพระยาจำบ้าน (บุญมา) สนับสนุนกองทัพไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ขับไล่พม่าออกจากเชียงใหม่ พระ เจ้าตากสินทรงตั้งให้พระยาภาวิละเป็นเจ้าเมืองลำปาง โดยมีพระธรรมลังกาเป็นอุปราชา ต่อมาพระเจ้าภาวิละได้ครองเมืองเชียงใหม่ ก็มี ยุคฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่ (เก็บผักใส่ซ้า เก็บผ้าใส่เมือง) โดยการรวบรวมพลเมือง ชาวบ้านที่อพยพหลบหนีภัยสงคราม กระจายป่าเขาตอนที่พม่าเข้ามาปกครองให้เข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ ทรงใช้วิธีเกลี้ย กล่อมและส่งกองกำลังเข้าตีเมืองต่างๆ หลายครั้ง

พ.ศ. 2345 พระเจ้าภาวิละ สามารถตีเมืองเชียงตุง และเมืองสาตได้สำเร็จ ทรง กวาดต้อนชาวไทเขินให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ ที่ถนนวัวลาย บ้านทรายมูล บ้านสันกำแพง บ้านออน กลาง อำเภอสันกำแพง บ้านต้นแก้ว บ้านพยากน้อย บ้านพ ยากหลวง อำเภอสันทราย พ.ศ. 2347 กองทัพเชียงใหม่ ร่วมกับกองทัพกรุงเทพฯ ได้ตี เมืองเชียงแสนสำเร็จมีการ “เทครัว” ชาวไทยยวนเมืองเชียงแสนไปไว้ที่ต่างๆ เช่น บ้าน ฮ่อม จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอคูบัว จังหวัดราชบุรี อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี จังหวัด นครศรีธรรมราช นอกจากนี้พญาธรรมลังกา พระอนุชาในเจ้าภาวิละได้ส่งขุนนางให้ไป เกลี้ยกล่อมเจ้าฟ้าศรีวิชัยของเมืองเชียงตุงให้สวามิภักดิ์ จนพระองค์ยอมนำไพร่พล จำนวนหลายร้อยครอบครัวอพยพมาอยู่เชียงใหม่ มีเพียงเจ้ามหานานที่ยังไม่เชื่อมั่นว่า เชียงใหม่จะสามารถขยายอำนาจไปถึงเชียงตุง และคุ้มครองเชียงตุงในฐานะเมืองขึ้นได้ พระองค์จึงไม่เข้ามาสวามิภักดิ์ โดยอ้างว่าเกรงจะสิ้นชาติ สิ้นเผ่าพันธุ์ แต่ก็ยังรักษา สัมพันธภาพที่ดีต่อเชียงใหม่

พ.ศ. 2354 พม่าเข้าตีเมืองย่าง ที่เจ้ามหานานตั้งตนเป็นอิสระอยู่ เจ้ามหา นานได้ขอความช่วยเหลือไปยังเชียงใหม่ แต่ในขณะนั้นเชียงใหม่ที่กำลังฟื้นฟูเมือง ไม่มี กำลังเพียงพอที่จะต้านกองทัพพม่าได้ เจ้ามหานานจึงยอมรับข้อเสนอของพม่าว่าจะให้ คงเป็นเจ้าครองนครในฐานะเมืองประเทศราชต่อไปในขณะที่เชียงใหม่เป็นประเทศราช ของไทยและเชียงตุงเป็นประเทศราชของพม่า แม้ว่าไทยและพม่าจะบาดหมางกัน แต่

พระเจ้ามหาชนานยังคงรักษาความสัมพันธ์กับเชียงใหม่ โดยการส่งคณะสงฆ์มาเจริญสัมพันธไมตรี แต่เชียงใหม่ต้องส่งลงกรุงเทพฯ ตามธรรมเนียมประเทศราช

พ.ศ. 2393 เชียงใหม่ได้รับหนังสือ ขอเป็นไมตรีจากเชียงใหม่ แต่ราชสำนักกรุงเทพฯ ไม่ไว้ใจ กำชับให้เชียงใหม่คอยสอดส่อง เชียงตุง และพม่าอย่างใกล้ชิด แม้เชียงใหม่จะได้ขอประนีประนอม โดยส่งเจ้ามหาพรหมซึ่งเป็นน้องชายเจ้ามหาชนานไปเกลี้ยกล่อมให้สวามิภักดิ์ แต่ผลไม่ค่อยคืบหน้ามากนัก ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดสงครามเชียงใหม่-เชียงใหม่ ขึ้นถึง 3 ครั้ง ดังต่อไปนี้

สงครามเชียงใหม่-เชียงใหม่ครั้งที่ 1 (พ.ศ.2393) ขณะนั้นพระมหาชนานครองเมืองเชียงใหม่ เจ้าพุทธวงศ์ครองนครเชียงใหม่ ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 สาเหตุเกิดจากเจ้านายเมืองเชียงรุ่งหนีภุมมาอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง แล้วขอความช่วยเหลือมายังกรุงเทพฯ ประจวบเหมาะกับไทย ต้องการขยายอาณาเขตไปถึงหัวเมืองเชียงรุ่ง เพื่อป้องกันภัยการรุกรานของพม่า จึงให้พญาอุปราชพิมพิสารแห่งเมืองเชียงใหม่เป็นแม่ทัพใหญ่ พญาราชบุตรเป็นทัพหน้า ศักราชนั้นราชบุตรเจ้ามหาชนานเสียชีวิตในสนามรบ แต่ทัพไทยก็ไม่สามารถตีเมืองเชียงตุงแตกได้เนื่องจากทัพทั้งสองไม่ประสานกัน

สงครามเชียงใหม่-เชียงใหม่ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2395) ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนที่เชียงตุงจะถูกปกครองโดยอังกฤษ ฝ่ายไทยได้ไปตีเชียงตุงอีกครั้งโดยให้กรมหลวงวงศาสาสนิเป็นแม่ทัพ โดยเจ้าพระยาอมราช(นุช)เป็นแม่ทัพหน้า และได้ยกไพร่พลไปรวมตัวกันที่เชียงแสน (เชียงราย) และให้เชียงใหม่เป็นกำลังเสริมในขั้นแรก แต่เมื่อกองทัพเดินทางมาถึงเชียงแสน เชียงใหม่ได้ส่งท้าวพญาไปห้ามทัพ และมีพระอักษรไปที่เมืองหลวงให้ทรงห้ามทัพก่อน เนื่องจากฝนแล้งนาเสียหาย เสบียงไม่เพียงพอ แต่ทางกรุงเทพฯ ไม่ยอมทั้งสั่งให้เจ้าเมืองหลวงพระบางคอยส่งเสบียงไปช่วย แต่ในที่สุดความไม่พร้อมเรื่องเสบียง การเดินทัพใหญ่เส้นทางลำบาก และไม่ชำนาญทางประกอบกับเชียงตุงสามารถป้องกันตนเองได้ดี ปืนใหญ่ที่ใช้ไม่มีประสิทธิภาพ จึงไม่สามารถเอาชนะเชียงตุงได้เป็นครั้งที่สอง

สงครามเชียงใหม่-เชียงใหม่ครั้งที่ 3 (พ.ศ. 2397) สงครามครั้งนี้เป็นการรบต่อเนื่องจากสงครามครั้งที่ 2 กรมหลวงวงศาสาสนิ ที่พักกองทัพที่เมืองน่าน มีหนังสือกราบบังคมทูลว่า การที่จะรบชนะเชียงตุงได้ต้องเพิ่มกำลังไพร่พลอีก 3-4 หมื่นคน และต้องใช้อาวุธที่ทันสมัย และเสบียงที่พร้อม พระองค์จึงได้โปรดให้เจ้าพญาศรีสุวงศ์ ว่าที่สมุหกลาโหมนำอาวุธที่ทันสมัยมาส่งให้กรมหลวงวงศาสาสนิ และให้เจ้าเมืองทางเหนือ เช่น ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เสริมกองทัพและกำลังเสบียง แต่ก็ไม่ได้รับความร่วมมือ

เท่าที่ควร มีเพียงเชียงใหม่ภายใต้การนำของพญามหาวงศ์เท่านั้น ที่จำใจต้องทำตาม และในที่สุดความไม่พร้อมรบในหลายๆ ด้าน ทำให้การศึกในครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ อีกเช่นเคย สาเหตุของการที่ฝ่ายไทยไม่สามารถรบชนะเชียงตุงได้อาจเป็นเพราะ เชียงใหม่และเชียงตุงมีความสัมพันธ์กันในฐานะบ้านพี่เมืองน้องโดยตลอด แต่ทั้งสองก็ ต้องการผู้นำที่เข้มแข็ง และต้องการมีอิสระในการปกครองตนเอง ดังนั้นเมื่อผู้นำของตน มอบหมายให้ทำสงครามกันก็จำเป็นต้องทำตามนโยบาย ฉะนั้นเมื่อถูกสั่งให้รบเชียงใหม่ จึงแอบติดต่อกับเชียงตุงอย่างลับๆ เพื่อขอภัยที่ต้องทำตามหน้าที่ และทั้งสองได้ทำ ข้อตกลงกันว่าจะทำร้ายไพร่พลของอีกฝ่ายให้น้อยที่สุด กระทั่งสงครามยุติลง เชียงตุงได้ ช่วยเหลือเชลยศึก กำลังสนับสนุน ชาวแพะ และน่าน กลับโดยให้ปลอมตัวเป็นชาวเชียง ตุงเพื่อหลอกล่อทหารพม่าที่ยกมาช่วยเชียงตุงในการรบครั้งนี้

อังกฤษยึดครองพม่า (พ.ศ. 2429) อังกฤษยึดครองพม่าได้สำเร็จ ส่วน เชียงใหม่มีข้อบาดหมางกับอังกฤษเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านป่าไม้จนมีคดีความกัน อังกฤษจึงสนับสนุนกรุงเทพฯ ให้มีบทบาทในการปกครองล้านนาได้อย่างเต็มที่ กรุงเทพฯ ได้เข้าควบคุมความสัมพันธ์ด้านต่างประเทศของเชียงใหม่

อังกฤษเข้าปกครองเชียงตุง (พ.ศ. 2433) อังกฤษเข้าปกครองเชียงตุงในฐานะ เมืองในความคุ้มครองโดยอังกฤษยังคงให้เชียงตุงปกครองด้วยระบบเจ้าฟ้าอย่างที่เป็นมา แต่จะควบคุมความสงบเรียบร้อยและควบคุมการติดต่อกับต่างประเทศ ฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเชียงใหม่กับเชียงตุงจึงต้องถูกควบคุมทุกกรณี จะทำอะไรต้องผ่าน ข้าหลวงใหญ่จากอังกฤษเท่านั้น

กองทัพไทยสามารถยึดเมืองเชียงตุง (พ.ศ. 2485) ไทยลงนามสนธิสัญญากับ ญี่ปุ่น กองทัพภาคพายัพไทยนำโดย พลตรีจ่าบุญ รัตนกุลเสรีเรงฤทธิ์ เป็นแม่ทัพ และ กองพลที่ 3 มีพลตรีหลวงชำนาญยุทธศาสตร์ (ผิน ชุณหะวัณ) เป็นผู้บัญชาการ นำกอง กำลังเข้าตีเมืองเชียงตุงอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งขณะนั้นเชียงตุงตกอยู่ภายใต้เมืองขึ้นของอังกฤษ กองทัพไทยสามารถยึดเมืองเชียงตุงได้เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2485 และฝ่ายไทยได้อ้างถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ปกครองเชียงตุง และให้มีฐานะเป็น จังหวัดหนึ่งของไทย โดยให้ชื่อว่า “แคว้นสหรัฐไทยเดิม” รัฐบาลไทยได้ทูลเชิญเจ้าเมือง เหล็กพรมลือ เจ้าหญิงทิพวรรณ และเจ้าแม่ปทุมมาเทวี ซึ่งอังกฤษส่งไปช่วยราชการและ พำนักอยู่ที่เมืองโหม่วหยั่ว (ติตชายแดนพม่า-อินเดีย) ให้กลับมามีบทบาทในเชียงตุงอีกครั้งหนึ่ง โดยมีพลตรีหลวงชำนาญยุทธศาสตร์เป็นข้าหลวงใหญ่ ณ เมืองเชียงตุงคอยดูแล ความสงบเรียบร้อยแต่ก็เป็นระยะเวลาสั้นๆ

รัฐบาลไทยต้องยกเชียงตุงคือให้กับอังกฤษ ด้วยกรณีเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2485 กองทัพญี่ปุ่นยอมแพ้ฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะ โดนสหรัฐอเมริกาใช้อาวุธนิวเคลียร์ถล่มเมืองฮิโรชิมา และนางาซากิ ทำให้รัฐบาลไทยต้องยกเชียงตุงให้กับสหประชาชาติ อังกฤษเข้ามามีบทบาทในพม่าอีกครั้ง เจ้าฟ้าพรมลิ้อและครอบครัวจึงตัดสินใจย้ายมาพำนักที่เชียงใหม่

พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ (พ.ศ. 2491) พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อวันที่ 4 มกราคม (ค.ศ.1948) ตามสนธิสัญญาเชียงตุงจึงถูกผนวกอยู่ในส่วนหนึ่งของพม่า ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 พลเอกเนวิน ผู้นำของพม่าได้ทำการรัฐประหารรัฐบาลผสมที่มาจากรัฐต่างๆ และเปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบสังคมนิยมเพื่อปกครองพม่าทั้งหมด ระบบเจ้าฟ้าในเชียงตุงจึงได้ถึงกาลสิ้นสุดลงนับแต่ปี พ.ศ. 2506 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน

3. เชียงตุงในบันทึกประวัติศาสตร์มิชชันนารีอังกฤษ

ประวัติศูนย์มิชชันนารีเชียงตุงและเชียงรุ่ง รวบรวมเรียบเรียง โดย อ.ประสิทธิ์พงศ์อุดม ฝ่ายประวัติศาสตร์ หน่วยงานจดหมายเหตุและประวัติศาสตร์ สภาคริสตจักรในประเทศไทย ศูนย์มิชชันนารีเชียงตุง เชียงตุงหรือเกตุง เป็นเมืองใหญ่ที่สุดของรัฐบาลฉานฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน ทางเหนือติดต่อกับเขตสิบสองปันนาของจีน และตอนใต้ติดต่อกับเขตแดนเชียงใหม่ เชียงราย เมืองเชียงตุงมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อจีนและพม่า ตามประวัติศาสตร์เชื่อว่าพญามังราย กษัตริย์แห่งเชียงใหม่เป็นผู้สร้างเมืองเชียงตุงให้เป็นเมืองหน้าด่าน ภายหลังเมืองนี้ตั้งอยู่ภายใต้ อิทธิพลของพม่า เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 3-4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สยามได้พยายามที่จะรวมเมืองเชียงตุงให้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐสยาม โดยอาศัยหัวเมืองล้านนาเป็นฝ่ายสนับสนุนแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ โดยได้ทำสงครามกันหลายครั้ง แต่ก็ไม่สามารถยึดเชียงตุงได้ เนื่องจากไม่มีความชำนาญในพื้นที่และสูญเสียไพร่พลจากการป่วยเป็นไข้ป่าตายเป็นจำนวนมาก ภายหลังที่อังกฤษยึดครอง พม่าแล้ว ได้ผนวกเมืองเชียงตุงเป็นรัฐสุดท้ายไว้ในอำนาจปกครอง เมื่อปี ค.ศ. 1890 ศาสนาจารย์ดาเนียล แมคกิลวารีและศาสนาจารย์โรเบิร์ต เออร์วิน ได้เดินทางสำรวจถึง เชียงตุงเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1893 และในปี ค.ศ. 1898 ศาสนาจารย์วิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ ศาสนาจารย์โรเบิร์ต เออร์วิน และนายแพทย์วิลเลียม เอ.บริกส์ เดินทางเพื่อสำรวจเชียงตุงอีกครั้งหนึ่ง โดยได้เดินทางสำรวจแบบคณะใหญ่มีผู้ร่วมเดินทางถึง 76 คนและใช้ม้าต่างสีของถึง 70 ตัว ออกจาก เชียงรายใช้เวลาเดินทาง 16 วัน มิชชันนารีได้สร้างบ้านพัก ห้องคลินิก และห้องเรียนที่ศูนย์มิชชันนารีเชียงตุง และอยู่

ได้เพียง 7 เดือน ครอบครัวนายแพทย์คอร์แนล ก็ได้เดินทางกลับ และมีการยกให้คณะมิชชันแบ็ปติสต์แห่งเมียนมาร์รับผิดชอบดำเนินการต่อตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

สรุป

เมืองเชียงตุง เป็นเมืองหนึ่งของรัฐฉาน สูงจากระดับน้ำทะเล 2,700 ฟุต มีพื้นที่ประมาณ 72 ตารางไมล์ มีพื้นที่เป็นแอ่งก้นกระทะอยู่ระหว่างแม่น้ำสาละวินตะวันตก และแม่น้ำโขงตะวันออก อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับสิบสองปันนา ในมณฑลยูนนาน ทางใต้ติดต่อกับล้านนา มีสภาพอากาศค่อนข้างดี มีหนองน้ำใหญ่ ภูเขาล้อมรอบ บ้านและวัดตั้งอยู่บนยอดเขา ไหล่เขา และท้องนา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนา ปั่นหม้อ ทำมิด เครื่องเงิน เครื่องเงิน การทอผ้า และอาชีพรับราชการยังเป็นที่ยอมรับว่าเป็นอันแรก เพราะถือว่ามีเกียรติในสังคม เมืองเชียงตุงมีความเป็นอยู่ด้วยวิถีชีวิตเรียบง่าย สมถะ รักสันติภาพ เข้ากับธรรมชาติ และรักษาประเพณีวัฒนธรรมของตน ทำนุบำรุงพุทธศาสนา ให้สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

ดังนั้น จากบันทึกการเดินทางสำรวจเส้นทางการค้าใน พ.ศ. 2380 ของนายแพทย์เดวิด ริชาร์ดสัน และร้อยเอก วิลเลียม ซี แมคคล้าวด์ ซึ่งเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ เกี่ยวกับบ้านเมืองของรัฐไทและเส้นทางติดต่อค้าขายข้ามพรมแดน ทำให้ทราบว่า เชียงตุงในปัจจุบันเป็นรัฐไทใหญ่ที่มีความสำคัญทางการเมืองในอดีต เชียงตุงมีอำนาจมากเพราะเป็นรัฐที่มั่งคั่ง จากการค้าขาย มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าเมืองไทใหญ่อื่นๆ และมียังมีจำนวนประชากรมาก อีกทั้งยังมีเมืองบริวารที่สำคัญหลายเมือง คือ เมืองยอง เมืองเลน เมืองสาด และเมืองบุ ความสำคัญในทางเศรษฐกิจ ของเชียงตุงอยู่ที่การค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าข้ามพรมแดน ระหว่างจีนกับรัฐไท เส้นทางการค้าหลักจากยูนนานผ่านเชียงตุงมายังรัฐไททางใต้ หลังจากอังกฤษ ยึดหัวเมืองชายทะเลของพม่าได้แล้ว ได้เริ่มการสำรวจเส้นทางการค้าผ่านรัฐไทขึ้นไปจนถึงชายแดนจีน เป็นการส่งข้าราชการอังกฤษไปยังล้านนา เชียงตุง และเชียงรุ่งเป็นครั้งแรกเพื่อเปิดเส้นทางการค้าสู่ตลาดจีน

เจ้านายเชียงตุงทุกระดับได้ทำการค้ามากบ้างน้อยบ้าง รายได้จากการค้าเป็นรายได้หลัก ของเชียงตุงและส่วนหนึ่งของรายได้ถูกส่งไปราชสำนักพม่า บทบาทของเชียงตุงทางการค้าที่เด่นและเจริญรุ่งเรือง ทำให้เชียงตุงเป็นที่สนใจของชาติตะวันตกที่ต้องการจะเข้าสู่ “China Market” ทันทีที่อังกฤษ ตั้งหลักมั่นคงที่หัวเมืองชายทะเลของ

พม่า อังกฤษเริ่มมองหาเส้นทางการค้าสู่จีนผ่านล้านนา เชียงตุงและสิบสองปันนา ท่ามกลางความหวาดระแวงของพม่า สยามและจีน ในช่วงเวลานั้น ข้าราชการอังกฤษ ยืนยันในขณะนั้นว่า อังกฤษต้องการเปิดเส้นทางการค้าเท่านั้น ไม่ได้ มีวัตถุประสงค์ แอบแฝงทางการเมืองแต่ประการใด จากการเดินทางสำรวจเส้นทางและบ้านเมือง ราย ทางตั้งแต่มะละแหม่งขึ้นมา ข้าราชการอังกฤษพบว่าเชียงตุงเป็นศูนย์กลางการค้าที่ สำคัญ จากสภาพการณ์ของการเป็นรัฐไทใหญ่ที่อยู่ต่อแดนล้านนาเป็นที่สนใจของ อังกฤษตั้งแต่แรก ภายหลังก่อ อังกฤษขณะสงครามกับพม่าและยึดพม่าตอนล่างได้ อังกฤษก็เริ่มสนใจสถานการณ์ชายแดน ระหว่างสยามกับพม่ามากขึ้น ความพยายามครั้ง สุดท้ายในการผนวกเชียงตุงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยหรือ สยาม เกิดขึ้น ในช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หลังจากทำสงครามกันอยู่หลายครั้งจนใน ที่สุดสยามสามารถยึดเชียงตุงได้ โดยรัฐบาลสยามส่งทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือน และประชาชนจากสยาม จำนวนมากเข้าไปปฏิบัติงานในเชียงตุง หรือที่เรียกว่า “สหรัฐ ุไทยเดิม” ระหว่าง พ.ศ.2485- 2488 มีการจัดการบริหารราชการ ตั้งศาลพิจารณาคดีสิน คดีความและจัดหน่วยการปกครอง เป็นอำเภอ เช่น อำเภอเมืองเชียงตุง เมืองพะยาก เมืองยอง เมืองเลน เมืองโก เมืองชาก เมืองแบง เมืองสาด และเมืองหาง มีตำรวจทำ หน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อย และมีโรงเรียนสอนภาษาไทยการปรากฏตัวของคนไทย และกลับไปปกครองเชียงตุงในสมัยนั้นแม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ แต่ก็อยู่ในความ ทรงจำของผู้เฒ่าผู้แก่ชาวเชียงตุงมาถึงปัจจุบัน

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนและคณะได้รวบรวมและเรียบเรียงในครั้ง นี้ คงจะทำให้ทุกท่านเข้าใจภาพของเชียงตุงที่เคยมีในจินตนาการหรือข้อสงสัยต่างๆ ได้ ไม่มากนักน้อย สิ่งที่ได้จากการศึกษาและได้ร่วมงานกับคณะทำงานในโครงการนักเผยแผ่ ลุ่มแม่น้ำโขง และวิทยาเขตล้านนา ในฐานะเจ้าภาพร่วมในการติดต่อและประสานงาน กับพระนักเผยแผ่ที่เชียงตุง สิ่งที่น่าสนใจให้เห็นเด่นชัดมากที่สุดคืองานด้านเผยแผ่ของ พระสงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปี 2557 และในปัจจุบัน ท่านได้สานต่องานและได้เผย แพร่งานด้านพุทธศาสนาในเชียงตุง ทั้งด้านสำนักเรียน ด้านการก่อสร้างศาสนวัตถุ และ งานสังคมสงเคราะห์ทั่วไป ที่มีบทบาทและจุดเด่นมาก จึงนับว่าการมาเก็บข้อมูลและการ

เดินทางมาของคณะเราเป็นการมาเยี่ยมและถวายกำลังใจให้กับพระนักเผยแผ่ที่เชียงตุงอย่างแท้จริง

ภาพผนวก-เชียงตุงกับกลิ่นไอนครหลวงแห่งวัฒนธรรมไทยใหญ่ปัจจุบัน

มหานคร 100 วัด เป็นคำกล่าวที่ไกด้มกับบรรยายให้คณะเราฟังเสมอ นอกจากสโลแกนที่ว่า “3 จอม 7 เชียง 9 นอง 12 ประตู่”

ภาพที่ 1-4 ถนนหนทาง และภาพทั่วไปในตัวเมืองเชียงตุงที่ไม่ว่าจะหันหน้าไปทางไหนจะเจอวัด (ภาพถ่ายขณะที่เดินทางเข้าเชียงตุงระหว่างวันที่ 9-11 สิงหาคม 2560)

ภาพที่ 6-8 ถนนหนทาง และภาพทั่วไปในตัวเมืองเชียงตุงที่ไม่ว่าจะหันหน้าไปทางไหนจะเจอวัดและเจดีย์ที่สวยงามอลังการเหมาะสมยิ่งนักกับคำว่าเชียงตุงเมืองหลวงแห่งวัฒนธรรมไทยใหญ่ (ภาพถ่ายขณะที่เดินทางเข้าเชียงตุงระหว่างวันที่ 9-11 สิงหาคม 2560)

ภาพที่ 9-10 สถานที่ ที่นักท่องเที่ยวจะต้องไม่พลาดมาชมคือกาดหลวง ซึ่งเป็นที่รวมทุกอย่างของนครเชียงตุง (ภาพถ่ายขณะที่เดินทางเข้าเชียงตุงระหว่างวันที่ 9-11 สิงหาคม 2560)

ภาพที่ 12-14 สถาปัตยกรรมบ้านเรือน ถนนหนทาง วัด เจดีย์ และบ้านของชาวเชียงตุงแบบโบราณที่มีลักษณะคล้ายกับบ้านเรือนของชาวล้านนาในอดีตที่เริ่มหายไปเพราะชาวบ้านเริ่มใช้วัสดุและสิ่งปลูกสร้างแบบสมัยใหม่ ปัจจุบันหาได้เฉพาะรอบนอกตัวเมืองเชียงตุงเท่านั้น (ภาพถ่ายขณะที่เดินทางเข้าเชียงตุงระหว่างวันที่ 9-11 สิงหาคม 2560)

ภาพที่ 15-17 ไม-สูง-ซ่า แปลว่าสวัสดี การแต่งกายชุดประจำถิ่นของชาวไทยใหญ่ใส่ผ้าถุงลายบัวคำบัวหงายจะเป็นลายแบบโบราณเสื้อจะมีสี่สรรค์ (ขอบคุณภาพประกอบจากเว็บท่องเที่ยวชุมชนปางห้าโฮมสเตย์ Phangha Home stay สืบค้น 14 สิงหาคม 2560)

เอกสารอ้างอิง

- คณะมนุษยศาสตร์และคณะศาสนศาสตร์แมคกิลวารี มหาวิทยาลัยพายัพ .
ประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างคริสตจักรไทล์เชียงรุ่ง สิบสองปันนา กับ
คริสตจักรภาคเหนือในประเทศไทย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยพายัพ, 2541.
ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. ประวัติศาตร์คริสตจักรในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :ชวนพิมพ์,
1984.
- _____ . นันทบุรีศรีนครน่าน. กรุงเทพฯ :ชวนพิมพ์, 1996
- _____ . “รากเหง้าคริสตจักรเมืองแพร่.” นำเสนอในการสัมมนา เรื่อง “มองอดีต
สู่นาคต” 100 ปีคริสต์ศาสนาในเมืองแพร่. ณ โรงเรียนเจริญราษฎร์ อ.เมือง
จ.แพร่. วันที่ 1 เมษายน 1994.
- ทวี สว่างปัญญากร. (2527). **ตำนานเมืองเชียงตุง**. เชียงใหม่ : แผนกอนุรักษและ
เผยแพร่วรรณกรรมล้านนา. หน้า 21-25.
- สงวน โชติสุขรัตน์. (2515). “**ตำนานพระยามังรายสร้างเมืองเชียงตุง**”, รวมสารนิยาย
ไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. หน้า 36.
- เอกสารชั้นต้น หอพระสมุดวชิรญาณ . จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ.1216 เลขที่ 54
ร่างศุภอักษรถึง นครเชียงใหม่.
- Curtis, Lillian Johnson. The Laos of North Siam. Philadelphia : The
Westminster Press, 1903. McFarland, George B. ed. Historical Sketch
of Protestant Mission in Siam–1828 – 1928. Bangkok : Bangkok Times
Press, 1928.
- McGilvary, Daniel. A Half Century Among the Siamese and the Lao. New
York : Flemming H. Revell, 1912. The Lao News (1904 –1919) The
Siam Outlook (1921 – 1938)

คำแนะนำสำหรับผู้ประสงค์ส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารพระพุทธศาสนา เขตลุ่มแม่น้ำโขง

1. เป้าหมายและขอบเขต

วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง หรือ Buddhism in Mekong Region เป็นวารสารวิชาการเพื่อส่งเสริมการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทรรศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรม

วารสารมีกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

2. คำแนะนำ

1. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งตีพิมพ์อื่นใดมาก่อนและต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง
2. ต้นฉบับที่ส่งตีพิมพ์ต้องเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น
3. ต้นฉบับต้องผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
4. ในกรณีที่เป็นบทความแปล ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยการขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมสากล
5. ข้อความ เนื้อหา รูปภาพ และตาราง ที่ตีพิมพ์ในวารสาร เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความแต่เพียงผู้เดียว มิใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร กองจัดการ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
6. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาบทความ

บทความจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องโดยมีกระบวนการดังนี้

1. กองบรรณาธิการจะแจ้งรายละเอียดให้ผู้ส่งบทความทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้วสมบูรณ์

2. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อและเนื้อหาของบทความ ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสาร รวมถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
3. กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้เพื่อตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไปโดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาเกี่ยวข้องตรวจสอบคุณภาพของบทความ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาบทความแล้ว หากมีจุดที่ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะนำส่งบทความกลับไปให้ผู้เขียนแก้ไข และส่งกลับมาพิจารณาอีกครั้ง หากพิจารณาแล้วควรตีพิมพ์ในวารสาร กองบรรณาธิการจะออกหนังสือรับรองการพิมพ์ต่อไป

4. ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

1. ใช้กระดาษขนาด A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษ 1 นิ้ว ทั้งสี่ด้าน พิมพ์หน้าเดียว ใส่เลขหน้าที่มุมบนขวา จำนวนหน้าของเนื้อหารวมตารางและรูปภาพไม่ต่ำกว่า 10 หน้า แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้า

2. ข้อความในบทคัดย่อและบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้อักษร TH Sarabun PSK ระยะห่าง 1 บรรทัดตลอดบทความ ส่วนตัวเลขให้ใช้เลขอารบิก

3. ส่วนต้นของบทความ ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่องใช้ตัวเข้ม 2) ชื่อผู้เขียน 3) หน่วยงานที่สังกัด (ถ้ามี) และ e-mail address ใช้ตัวอักษรปกติ โดยระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไว้ที่ส่วนต้นของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4. ส่วนของบทคัดย่อให้ดำเนินการดังนี้

4.1 บทคัดย่อภาษาไทย ประกอบด้วยคำว่า "บทคัดย่อ" จัดชิดขอบซ้ายตัวหนา และเนื้อหาของบทคัดย่อความยาวไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญภาษาไทย 3-5 คำ

4.2 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยคำว่า "Abstract" จัดชิดขอบซ้ายตัวหนา และเนื้อหาของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญภาษาอังกฤษ 3-5 คำ โดยบทคัดย่อภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

5. ส่วนของเนื้อหา

5.1 สำหรับบทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อหลักต่อไปนี้

1) บทนำ หรือ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
(Background and Significance of the Study)

2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

3) กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

4) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประกอบด้วย ประชากร ตัวอย่างหรือผู้เข้าร่วมวิจัยหรือผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและระยะเวลาที่เก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5) ผลการวิจัย (Results)

6) อภิปราย (Discussion)

7) ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

8) เอกสารอ้างอิง (References)

5.2 สำหรับบทความวิชาการ ประกอบด้วยหัวข้อหลักต่อไปนี้

1) บทนำ (Introduction)

2) เนื้อเรื่อง (Body) โดยอาจแบ่งเป็นประเด็นหรือหัวข้อย่อยตามความเหมาะสม

3) บทสรุป (Conclusion)

4) กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgment) (ถ้ามี)

5) เอกสารอ้างอิง (References)

6. การอ้างอิงในเนื้อหาและรายการอ้างอิงทำยบทความเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยใช้การอ้างอิงรูปแบบ APA (American Psychological Association)

7. กรณิตาราง กำหนดหมายเลขตารางและชื่อตารางไว้บนตารางชิดขอบซ้าย และให้มีเฉพาะเส้นแนวนอนเท่านั้น โดยความกว้างของตารางไม่เกิน 15 เซนติเมตร

8. กรณิภาพหรือแผนภาพ กำหนดหมายเลขและชื่อของภาพหรือแผนภาพไว้ใต้ภาพหรือแผนภาพ โดยความกว้างของภาพหรือ แผนภาพต้องไม่เกิน 15 เซนติเมตร และจัดภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH Sarabun PSK 18 Point ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH Sarabun 18 Point ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹, ชื่อผู้เขียนคนที่ 2², และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

(TH Sarabun PSK 14 Point ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹, ชื่อผู้เขียนคนที่ 2², และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาอังกฤษ)

(TH Sarabun PSK 14 Point ตัวหนา)

¹สังกัดหน่วยงาน (ภาษาไทย)

²สังกัดหน่วยงาน

³สังกัดหน่วยงาน

¹สังกัดหน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ)

²สังกัดหน่วยงาน

³สังกัดหน่วยงาน

(TH Sarabun PSK 12 Point ตัวธรรมดา)

*Corresponding Author, Email.....(TH Sarabun PSK 12 Point ตัวธรรมดา)

บทคัดย่อ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)

เนื้อหาบทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 250 คำ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดา จัดกระจายขีดขอบซ้าย ขวา).....

คำสำคัญ : จำนวน 3-5 คำ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาขีดซ้าย เคาะระหว่างคำ 1 ช่องว่าง)

Abstract (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)

เนื้อหา (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาจัดกระจายขีดขอบซ้าย ขวา).....

Keywords: จำนวน 3-5 คำ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาขีดซ้าย เคาะระหว่างคำ 1 ช่องว่าง)

บทนำ

เนื้อหา

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.
- 2.
- 3.

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื้อหา

.....

.....

ผลการวิจัย

เนื้อหา

.....

อภิปรายผลการวิจัย

เนื้อหา

.....

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหา

.....

(หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)
(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาตั้งค่าจัดกระจายขีดขอบซ้าย ขวา ย่อหน้า 1 ซม.
Tap 0.5)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

วรรณิ โสมปฤษฎ. (2539). การพัฒนาทักษะการเขียนระดับประถมศึกษา 2 ในเอกสารการสอนชุด
วิชาการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย หน่วยที่ 9 หน้า 531-594. นนทบุรี สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

Chen and Grave. (1995). *Theory of Personallity*. (2nd en.) New York: John Willey &
Son.

Guthrie. (2007). *Reading motivation and reading comprehension growth in the
laterelementary years*. *Contemporary Educational Psychology* 32: 282-313.

(หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาขีดซ้าย)